

Uredništvo: Ljubljana, Pucničeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Izredni urednik: Ljubljana, Pucničeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Zaščitno: Ljubljana, Pucničeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Kopirski se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbija vrh dsa rano posestojke
Naročina zna mesečno Lit 100.
in izmenovno vključno s »Pocodolstikim«
zome Lit 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničeva ulica 5. telefon
31-22, 31-23, 31-24.
Kopirski se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Živahno letalsko delovanje na afriškem bojišču

Bombardiranje sovražnikovih zbirališč in motornih vozil Potopitev sovražne podmornice

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 29. decembra naslednje 948. vojno poročilo:
Naši letalski oddelki so ponovno napadli sovražne kolone v libijskem delu Sahare ter so uničili ali poškodovali lepo število prevoznih sredstev.
V Tunisu so bili v krajevnih spopadih odločno ustavljeni sunki sovražnih oklopnih čet in razpršeni motorizirani oddelki. Delavnost letalstva z obeh strani je bila zelo živahna v enem in v drugem odseku severne Afrike. Italijanska napadalna letala so z uspehom napadala zbirališča čet in motornih vozil. Nemški lovci so v boju se, strelili 5 letal, obrambno topništvo pa je zabilo šesto letalo.
Naši letalski konvoj, ki so ga napadli po številu močnejši sovražni lovci, je v neenakem boju uničil dve letali ter dospel brez škode na svoj cilj.
V Sredozemlju je naša enota pod poveljstvom korvetnega kapetana Colavolpe potopila sovražno podmornico.

»Mussolini 1. 1942«

Berlin, 29. dec. s. Današnji »Völkischer Beobachter« objavlja članek pod naslovom »Mussolini 1. 1942«, v katerem poudarja, kako velik odmev je po vsem svetu zbudil Ducejev govor dne 2. decembra. List primerja duhovno koncepcijo Mussolinijevo v l. 1917 z današnjo ter poudarja, kako je Duce globoko prepričan o orjaški moči italijanskega naroda, ki je v pravem trenutku vedno znal mobilizirati in usmeriti svoje energije proti velikemu cilju. Mussolini je rojen govornik, pravi list, pa si je naložil popoln molk za nekoliko mesecev in v

času vojne je njegovo življenje še bolj posvečeno skrbi za državo. Vsa teža rastoče odgovornosti, ki je iz njega napravila neutrudnega moža, njegovo redno življenje, preprostost in prirodnost so osnovni znaki njegovega temperamenta.
V letih vojne je Mussolini imel samo tri velike govore, ki pa so kot svetilniki v temi, ki osvetljujejo pota ladij v nevihtih. Ostal je zvest svojemu pravilu, da dejstva dovolj govore. Velika govorna umetnost Mussolinijeva je podana v stavku njegovega govora 2. decembra: Rajši bi videl, če bi imeli manj kipov, toda več zastav, vzetih sovražniku v boju. V teh besedah se razodeva isti duh, ki ga poznamo iz Mussolinijevih spisov in govorov novembra meseca 1917, ko je bodoči Duce oznanjal resporo potrebo po boju in po zmagi za vsako ceno.

Tudi v svojem zadnjem govoru je Duce govoril s številkami v rokah. Pri tem ni oledel nevarnosti, marveč je svojemu narodu odkril vsi resnico, pa naj se zdi še tako trda. Danes italijanski tisk proučuje gorostasne izmiselnosti sovražne propagande, da bi se italijanski narod naučil spoznavati podle nade sovražnika, ki si še vedno dela utvare na račun Italije. Tudi ta način obveščanja naroda o pravih namelih sovražnika je del intimnega Mussolinijevega sloga, ki si je svest svojega naroda, ker je globoko prepričan, da visoke vrline italijanskega plemena ne bodo nikoli odrekle. Proti tako zvani »znanstvenim« vojnik, ki jo je proglasil Churchill, je postavil Mussolini čustvovanje ojeklenelega italijanskega naroda. Mnóštvo angleških bomb je postavil nasproti neprekosljive vrline svojega naroda.

Vojni pohabljeni in invalidi pečastili Turin

Turin, 28. dec. s. Ob navzočnosti vseh zastopnikov oblasti in hierarhov je nacionalni svetnik Carlo del Croix, predsednik združenja pohabljenec in vojnih invalidov izročil mestu Turinu diplomsko častnega člana združenja. Svetnik del Croix je omenil da je v tej vojni potreben kolektiven odpor vsega naroda za doseg končne zmage. Popolnoma zamen je upanje sovražnika, da bo mogoče upogniti našo delovno vojo in našo vero v zmagovit zaključek vojne. Tretja kultura Rima je šele v pričetku in nezadržno na pohodu, kajti ni mogoče spraviti v nasprotni tek sonce, ki se je dvignilo na obzorju.
Turinski župan comm. Bonino je govoril o stoletnih vezah zvestobe, ki družijo Turin s kulturo Rima in ki so se izpričala že večkrat za bolečimi žrtvami in globokimi ranami vsega turinskega prebivalstva. Zahvalil se je nacionalnemu svetniku Del Croix za visoko čast, ki je bila izkazana savojškemu in rimljanskemu mestu.
Kratka resnobna svečanost se je pričela in se zaključila s pozdravom Kralju Cesarju in Duceju, ki ga je odredil zvezni Tajnik. Pred tem je nacionalni svetnik Del Croix sklical k raportu zastopnike odseka Piemonta in Ligurije, združenja vojnih invalidov.

Rim, 28. dec. s. V domu invalidov se je sestel upravni svet zavoda za pokleno vzgojo in napetjen k delu v odseku industrije vojnih invalidov. Navzoč je bil predsednik združenja Carlo del Croix, predsednik zavoda nacionalni svetnik Gianni Bacarini, profesor Renato Balzarini za PNF, profesor Giovanni Barella za fašistično konfederacijo industrijev, nacionalni svetnik Oreste Montagna za CNLFA, nacionalni svetnik Basilio Morelli za industrijske delavce.
Predsednik je povzel udeleženost zavoda v pripravljani fazi ter naznačil cilje za bolj učinkovito in stvarno akcijo zavoda. Carlo del Croix je izrekal zastopniku konfederacije industrijev hvalno izjavo invalidov Italije za plemenito pomoč, ki je omogočila nastanek zavoda največje socialne in moralne važnosti. Profesor Barella je znova potrdil globok simpatijo industrijev do slavnih vojnih invalidov. Svet je spruže nato razne ukrepe, poudarjajoč za zadovoljstvom, da je že mnogo invalidov našlo za poslenje v podjetjih. Določil je program za tečaj za specializacijo in pripravo invalidov, ki so že namešteni ali ki potrebujejo posebne poklene izobrazbe. Tečaj so poverjeni zavodu, ki ga je Režim ustanovil za pokleni napredek delavcev. Zavod je dal na razpolago s tovarškim duhom svoje tehnične naprave v ta namen.

Poglavnikova poslanica hrvatskemu narodu

Obramba narodnega ozemlja in zagotovitev prehrane glavni nalogi hrvatske ustaške vlade

Zagreb, 29. dec. s. Poglavnik je imel pred hrvatskim saborom pomemben govor, ki bo razširjen kot posebna poslanica hrvatskemu narodu. Ko se je na kratko spomnil daljnih in novejših dogodkov in borbi za neodvisnost hrvatskega naroda, je izjavil, da morajo Hrvatje graditi svojo nezavisnost na trdne in zanesljive temelje, ako hočejo imeti zanesljivo jamstvo za svojo bodočnost. Naglasil je veliki zgodovinski in praktični pomen obnove tradicionalne ustanove hrvatskega sabora, ki je v preteklem letu popolnoma ustrežal svojim namenom. Poglavnik je označil za dve najvažnejši nalogi ustaške vlade obrambo narodnega ozemlja in zagotovitev prehrane. O prvi točki je dejal, da je treba popraviti napake in pomanjkljivosti, da ne bodo hrvatske oborožene sile kos samo krajevnim potrebam, marveč bodo važen činitelj tudi v vojaških zadevah zaveznikov. V zvezi s tem je poudaril brezuspešnost sovražne propagande, ki hoče zavesti hrvatsko javno mnenje na kriva pota, nato pa je poudaril trdno vero hrvatske vojske in hrvatskega naroda v gotovo zmago Osi.
Pri vprašanju prehrane je Poglavnik primerjal današnji položaj Hrvatske s stanjem v prvi svetovni vojni ter je izjavil, da je današnje stanje daleko ugodnejše. Res obstajajo resne težkoče predvsem zaradi nezadostnih prometnih sredstev, kakor tudi zaradi nerazumevanja izvestnih življenj, ki se predajajo verižnosti. Ta zima je trda, toda prihodnje leto bo normalno in gotovo boljše. Navedel je, da je v nekaterih krajih posejana ploskev za 30 odstotkov večja nego v preteklem letu ter je v tej zvezi izrekal visoko hvalo hrvatskemu kmetu za njegovo narodno zavešt.
Ob zaključku svojega govora je izrazil priznanje članom sabora ter je izrazil svoje zaupanje v to, da bo tudi nov sabor

trdno jamstvo za ureditve političnega življenja na Hrvatskem. Poglavnik je izjavil, da rad prevzema vsako odgovornost in je noče deliti samo z nekaterimi, marveč z vsemi, ker želi uspešnega dela za skupno korist vseh.
Govor so člani sabora večkrat prekinili s pritrjevanjem in govornika na koncu nagradili z živahno manifestacijo.

Spoznanje filipinskega prebivalstva

Manila, 29. dec. s. General Francisco Gulerma, filipinski domačin, ki se je boril na strani Američanov, je sedaj odločno zavrnil vse laži ameriške propagande. Izjavil je, da Filipinci šele sedaj spoznavajo, kaj je Japonska storila zanje, in da so jim šele sedaj jasne prave japonske namere, ki teže za osvoboditvijo Filipinskega otočja izpod ameriškega jarma. General se je spominjal trpljenja filipinskih vojakov na polotoku Bataanu, kjer so jih Američani pustili na cedilu brez hrane ter samo s kopo lepih obljub, ki se nikoli niso uresničile.

Nesreča angleškega bombnika v Gibraltarju

Madrid, 29. dec. s. Nekaj angleških dvomotornih bombnik, ki se je dvignil z letališča v Gibraltarju, je nenadno treščil v plemenih na zemljo. Letalo je popolnoma razbito, pilot pa se je ubil.

Potopljen švedski parnik

Lizbona, 28. dec. s. Švedski trgovski parnik »Ene« s 4.650 tonami, ki je bil v službi Anglosasov, je bil torpediran. Posadka je bila rešena in izkrcana v nekem pristanišču ob zapadni ameriški obali.

RAZBIT ANGLEŠKI KONVOJ

15 ladij s 85.000 tonami, 1 rušilec in 1 korveta potopljene, 3 nadaljnje ladje torpedirane

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje posebno poročilo:
Nemške podmornice so neki konvoj, ki je bil iz Anglije na poti proti jugu, dva dni zasledovale, v pretekli noči razbile 15 ladij s 85.000 br. reg. tonami in en rušilec ter ena korveta v spremstvu, so bile potopljene, tri nadaljnje ladje pa torpedirane.

Hude sovjetske izgube ob Donu

V velikem loku Dona se je posebno odlikovala italijanska divizija »Puglia«

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Na področju Tereka so se sovjetski krajevni napadi izjalovili. Nemške in rumunske čete, ki so takoj nastopile za protisunek, so vrgle sovražnika z njegovih postojank in uničile več oklopnih voz.
Med Volgo in Donom ter v velikem loku Dona so se izjalovili ponovni sovražni napadi. V hudih obrambnih borbah je bila uničena neka več dni obkoljena sovražnikova skupina sil. Od 24. decembra dalje je bilo tukaj s podporo letalstva uničenih ali zaplenjenih 65 oklopnih voz, 30 topov, mnogo težkega in lahkega pehotnega orožja in drugega vojnega materiala ter privedenih veliko število ujetnikov. Krvave izgube sovražnika se presegajo za mnogo število ujetnikov.

V obrambnih bojih v velikem loku Dona se je posebno odlikovala italijanska divizija »Puglia«.

Jugovzhodno od Ilmskega jezera je sovražnik nadaljeval svoje napade s podporo topništva in številnih oklopnih voz, ki pa so bili vsi z visokimi izgubami zavrnjeni. 34 oklopnih voz je bilo uničenih. Na visokem severu je bombardiralo letalstvo važne izkrcavalne postaje ob mürmanski železnici.

V Tunisu so bili krajevni sunki sovražnih izvidniških oddelkov odbiti. Letalstvo je uničilo več oklopnih in motornih vozil. V letalskih bitkah je bilo sestreljenih 5 sovražnih letal, pogrešamo eno lastno letalo.

Brezuspešni sovjetski napadalni poskusi

Berlin, 28. dec. Glede vojaškega položaja na vzhodu izjavljajo v merodajnih krogih, da je sedaj napočila prava pravcata ruska zima z mrazom pod 20 stopen, in z večnimi snežnimi viharji, kar silno otežkoča operacijo in znatno povečuje tvežanje bojev. Vsekakor pa se nemške in zavezniki čete učinkovito upirajo sovražniku. Tudi v zadnjih 24 urah so imele njihove obrambne akcije uspeh in so Rusi utrpeli zelo velike izgube. V splošnem se razvijajo boji z menajočo srečo, jasno pa je, da so ukrepi, ki jih je podveljevo nemško vrhovno poveljstvo, vedno uspešnejši in učinkovitejši, čim bolj se bliža bitka svojemu vrhuncu. V tem pogledu je značilen komentar berlinske agencije D. A. D., ki pravi: Včeraj se je ugotovilo nadaljnje ojačanje sovjetskih napadov. Rusi so se očitno odločili, da z največjimi silami uresničijo strateški načrt, ki so si ga postavili. Vso nado polagajo v to, da se jim bo posrečilo zopet zavzeti Rostov in prodrjeti v Ukrajino, tako da bi bile čete, ki delujejo na vzhodu od Donca in na Kavkazu, odrezane od svojega zaledja. Z eno besedo Stalin bi hotel osvoboditi vse to, kar je izgubil preteklo poletje, kar samo dokazuje, kako hudo občuti Sovjetska zveza izgubo teh pokrajin. Kar se tiče vesti o uspehih, ki jih vsak dan širi moskovski radio, je treba pripomniti, da so slične vesti širili iz Moskve tudi med sovjetsko ofenzivo v pretekli zimi. S čim pa so bile te vesti utemeljene, je dovolj znano, saj so dejstva sama sprti postavljala na laž sovjetske trditve.
V dopolnitve današnjega uradnega poročila je DNB zvedela, da so bili na področju srednjega Dona 27. decembra zelo hudi boji pri mrazu 25 stopen. Vsi sovražnikovi napadi so bili zatrti v krvi. Sveže nemške čete, ki so bile pravkar dosele na določena mesta, so v obrambnih akcijah poglone sovražnika nazaj proti vzhodu. Dočim so močni nemški, italijanski in rumunski letalski oddelki prizadevali kolonam sovjetskega prateža hude izgube, so druge nemške enote uničile nekoliko sovjetskih oddelkov, ki so bili prodrli predaleč naprej, ter v družnih operacijah odrezale cele skupine sovražnih sil od njihove glavnine. Te čete so bile popolnoma obkoljene in je ena izmed njih, obkrožena v velikem Donovem kolenu, zamen poskušala prebiti stekajočji je obroč. Nemški grenadirji in projektalska obramba so razbili sovjetski poskus ter uničili pri tem sovražnikovo 15 oklopnih voz.
Finsko uradno poročilo javlja: Na fronti v Kareliji in pri Anunusu se razvija več čas močna delavnost obojestranskih izvidnic. V južnem odseku karelske fronte vladaja jarmna živahnost borbe. Finske čete so zaglone nazaj sovjetske oddelke in izvidnice, ki so skušale približati se našim sprednjim postojankam. Nekaj sovjetski četi se je posrečilo dospeti do naših žičnih ograj, bila pa je zdesetkovana in poglana nazaj s koncentriranim ognjem topništva in z ročnimi granatami. V odseku pri Uhtui so sovjetske čete podvzele napade na štirih raznih točkah z večjim ali manjšim množicami. Tudi ti so bili odbiti. Finci so pri tem zajeli nekoliko ujetnikov, na bojišču pa je mnogo sovražnih trupel (Piccolo.)

Odbiti sovjetski napadi ob Donu

Monskovo, 29. dec. s. »Abendzeitung« javlja kratek komentar o vojaškem položaju na vzhodni fronti, naglašajoč, da so Rusi v odseku ob Donu dosegli začetne uspehe, toda nemške čete so jih ob vrbi

podpori zaveznikovega letalstva v protinapadu poglone nazaj ter izvile ruskim četam iz rok pobudo. Ta uspeh je tem značilnejši, ker je temperatura padla na 20 stopinj pod ničlo.
V odseku ob Tereku Rusi z velikimi množicami ljudstva in materiala neprestano napadajo, toda doslej se jim ni posrečilo odstraniti nemškega pritiska na prometna pota in zaledju. Na severu fronte se nemška utrdba pri Velikih Lukah sijajno upira vsakemu sovražnemu napadu.

Uspešni letalski napadi

Berlin, 29. dec. s. Močni oddelki nemških bojnih letal ter eskadre brzih italijanskih

Silovit letalski napad na Kalkuto

Japonska letala so bombardirala predvsem pristanišče in letališče v bližini mesta

Tokio, 29. dec. s. Japonski kapetan pilot Mijajina, ki je sodeloval pri napadu japonskega letalstva na Kalkuto, je izjavil, da so japonske bombe povzročile izjemno hudo razdejanje na vojaških objektih, ki so najvažnejši v vzhodni Indiji. Kapetan je povedal podrobnosti o tem četrtm napadu, ki je bil v noči 25. decembra. Pri poletu so morala japonska letala premagati silovit veter, nad mestom pa je bila jasna luna noč, ki je omogočila uspešen napad. Pri poletu nad Bengalskim zalivom je gost megla ovirala delovanje, vendar pa je bilo Gangesovo ustje dobro vidno. Tu je japonska eskadra dobila povelje za vojni red. Letala so se obrnila proti severu ter so zagledala luči v sosesčini Diamond Harbour. Mesto je bilo na videz v globokem spanju, ko pa so se mu japonska letala približala, so protiletalske baterije začele živahno streljati. Angleški izstrelki so eksplodirali tik japonskih letal, ki so se v strmo glavem poletu spuščala nad posamezne cilje ter z veliko točnostjo zadela pomol kralja Jurija, neko letališče ter letalsko taborišče v Allpurju. Ko so se letalci vracali, so ugotovili silovite požare na štirih mestih, zlasti v luči, kjer so gorela skladišča goriva. Sovražni lovci se niso dvignili proti japonskim letalom, ki so se po akciji vsa nepoškodovana vrnila na svoja vzletišča.

Hudi boji v Junanu

Sanghaj, 29. dec. s. V pokrajini Junan se nadaljujejo hudi boji med čungkingimskimi četami, ki se umikajo v Birmo, in Japonci, ki so jim prizadeli hud poraz. Na japonski strani so se borili tudi junanski uporniki, ki jih je Čungkingješ razkačil s tem, ker je

Angleška sokrivda pri umoru Darlana

Zanimivo priznanje angleškega lista - Težavno sporazumevanje med de Gaulleom in Giraudom

Bern, 28. dec. Londonski dopisnik »Gazette de Lausanne« je bil danes po navodilu britanskega ministrstva za propagando prisiljen, da je brzojavil svojemu listu, kako Anglija enodušno obsola umor Darlana. Hinavščina Angležev je sicer znana, toda to »pot« je dosegla vrhunec, tako da se je istemu ministrstvu zadelo nekoliko smešno ter je pooblastilo dopisnika »Basler Nachrichten« da poroča o članku »Sunday Dispatch«, ki naj bi nekoliko pokrtil poročilo v »Gazette de Lausanne«. Omenjeni londonski list piše doslovno:
»Bila bi gola hinavščina, ako bi trdili, da Angležem ni bilo všeč, ko je bil umorjen Darlan. Ni pa tudi točno, da bi pomnila odstranitev nekdanjega prijatelja in kasnejšega zaveznika nekako rešitev zadeve. Umor zna po vsej priliki imeti posledice, ki jih ni mogoče napovedovati. Obžalovanja vredno je, da se je pripetil prav v trenutku, ko se ni dal točno presoditi položaj.«
To je vsekakor jasna beseda, da si britanska propaganda neprestano izkrivlja in potvarja dejstva. Vtis dopisnika lausanskega lista ni samo enodnevnega pomena »Sunday Dispatch« in mnogi drugi britanski listi se dotikajo v zvezi s tem vprašanja odnosov med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo ter se pri tem ogibljuje bistva. Vsekakor zatrjujejo, da bi zadeva Darlanovega umora lahko zabila klin v odnose obeh anglosaških narodov. Komaj pa Britanci izjavijo kaj takega, že takoj hinavsko dostavljajo, da je umor pripisati nedvomno spletkam osi, kakor da bi bili Italija in Nemčija neposredno odgovorni za umor Darlana. V tem pogledu je treba naglasiti, da je umor postavil zaveznitvo med Washingtonom in Londonom pred hudo preizkušnjo. Z pretekli dne je bilo javljeno, s kakšno naglico je britanska uradna agencija na vse strani trosila izmišljotino, da je morilec izjavil, da ni imel sokrivcev. Britanci na to izmišljotino takoj obesijo svojo obrambo do Intelligence Service pri tem ni imela svojih rok, ker je sam morilec dejal, da ni imel sokrivcev in ker je v ostalem francoske narodnosti. V Londonu bi si res lahko izmislili

bombnikov so tudi včeraj vrlo podpirale napade čet osi v velikem kolenu ob Donu. Letalske edince so uničile važna preskrbovališča v sovražnikovem zaledju, razpršile zbirališča čet ter razdejala skladišča municije in goriva kakor tudi topniške postojanke in strojniška teuda. Nekaj sovjetski batalion je bil v pohodu proti sprednjim četam popolnoma uničen. Razbili so ga strmo glavo iz zelo majhne višine. Uničenih je bilo tudi mnogo transportnih avtomobilov ter nekotiko protiletalskih baterij, ki jih je sovražnik v vsej naglici pripeljal na bojišče. Sovjetski lovci so skušali napadati bombnike osi, toda so imeli pri spopadih težke izgube. Šest sovjetskih letal je bilo uničenih, mnogo pa poškodovanih.

Smrt nevarnega finskega komuniste

Helsinki, 29. dec. s. V neki vili pri Helsinkih se je policiji po hudem boju posrečilo ujeti opasnega komunisto Poystia, ki je dalj zatočišče sovjetskim padavcem, ki jih je policija že prej polovila. Pri aretaciji je pobesneli komunist ubil enega stražnika, dva pa je hudo ranil. Pri tem je bil tudi sam ubit.

Napad na kitajska oporišča v Kvantungu

Tokio, 29. dec. s. Agencija Domei javlja z nekega japonskega oporišča na Kitajskem, da je japonsko letalstvo včeraj popolnoma izvršilo letalski napad na pokrajino Kvantung ter je prizadelo hudo škodo tamošnjim vojaškim napravam, na katere je odvrglo iz majhne višine veliko množino bomb. Vsa japonska letala so se vrnila na svoja izhodišča.

Ogromne izgube Čungkingjske vojske

Sanghaj, 29. dec. s. Japonski glavni stan na Kitajskem objavlja, da so Japonci v letu 1942 na raznih področjih kitajske fronte podvzeli 50 vojnih akcij večjega obsega. Razen tega je bilo v 25.000 spopadih in manjših očividnih akcijah zaplenjenih tri milijone mož čungkingjskih čet in 6000 komunistov in je v teh spopadih sovražnik izgubil nad 700.000 padlih, ranjenih in ujetnikov. Ta številka se povisa na milijon, če se prišteje še 300.000 čungkingjskih vojakov, ki so od Čungkingjske prestopili k Japoncem ali k nankingskim četam. Japonci so dobili velik vojni plen zlasti v okopnih mozarjih, ki so jih zajeli toliko, da bi lahko opremili kakih 50 divizij. Te izgube so zlasti težke za čungkingjsko vojsko, ki mora brez velikih prometnih težav nadomestiti, odkar je zaprta edina cesta preko Birme in je kitajska obala popolnoma blokirana.

Naročnikom 'Dobre knjige'

Te dni je kot tretji roman »Dobre knjige« izšlo sijnje delo nordijske pisateljice Trygve Gulbranssena »In večno šume gzdovna«. V svetovni literaturi je to pridobil ta roman častno mesto, pa smo prebranci, da bo ugajal tudi našim čitateljem in še bolj upravičil naslov, ki smo ga dali naši novi zbirki: Dobra knjiga.

Z Gulbranssenovim romanom je zaključeno prvo četrtletje »Dobre knjige«. Drugo četrtletje bomo otvorili z enim najnovjših del modernega italijanskega pisatelja Arnalda Fraccarolija, katerega napete romane z užitkom čitajo stototisoči ljudi v Italiji in drugod. Roman, ki bo izšel v naši zbirki sredi januarja, nosi naslov »Bellini« in obravnava razgibano življenje slavnega italijanskega skladatelja Vincenza Bellinija, s katerim nas pisec vodi križem Evrope sredi preteklega stoletja.

Sredi februarja bo izšel roman znanega mojstra v obdelovanju eksotičnih snovi Jacka Londona »Jerry z otokove«. Popelje nas v neznane pokrajine tihomorskih otokov, kjer se odigrava prav sedaj novo poglavje svetovne zgodovine.

V prvi polovici marca bo kot tretja knjiga drugega četrtletja izšel roman slovitega danskega pisatelja Jensa Jacobsena »Borba z bogovi«. Roman nas bo povedel za tri tisočletja nazaj v dobo, ko beleži zgodovina prve početke civiliziranega življenja in kulturnega ustvarjanja v Evropi.

V aprilu in sledočih mesecih bodo v »Dobri knjigi« izšli odlični in napeti romani nadaljnjih priznanih piscev, med prvimi romani Pirandella, Bromfielda, Nore Lofts itd.

Sloves vseh teh piscev jamči, da bodo njihovi romani tudi med slovenskimi čitatelji sprejeti z veseljem in odobravanjem ter bodo še bolj razširili priljubljenost naše »Dobre knjige«. Najboljši dokaz za to priljubljenost je dejstvo, da je Mire Pucove roman »Tih vod« že v celoti razprodan in niti broširanih izvodov ni več na razpolago ter da je prav tako razprodana

tudi vezana izdaja Knittlovega »El haldma«, katerega imamo na zalogi le še nekaj izvodov. Zato novih naročnikov za »Tih vod« ne moremo več sprejemati, za Knittlov roman pa le še v broširani izdaji, dokler bo še na razpolago. Vsi romani DK se namreč tiskajo le v omejeni nakladi, ki je v skladu s številom naročnikov, ker nam je le na tak način omogočena izredno nizka cena, po kateri se knjige oddajajo naročnikom DK.

Iz enakega razloga smo postavili pravilo, da se vsak naročnik obveže za odjem najmanj treh zaporednih knjig. Onim naročnikom, ki so se naročili na Dobre knjigo že s prvim romanom, »Tih vod«, je potekla torej sedaj, ko so prejeli še Gulbranssenov roman, ta trimesečna doba. Zato prosimo vse one med njimi, ki iz kakršnekoli razloga na Dobre knjigo ne morejo ali nečejo biti več naročeni, da nam to sporoče najkasneje do konca decembra. Od kogar od tega časa ne bomo prejeli odgovorov, ga bomo smatrali za naročnika DK tudi za naprej, dokler naročbe en mesec poprej ne odpove.

Pogoji za naročbo ostanejo nespremenjeni. Romani DK se lahko naroče v dveh izdajah: broširani ali pa v platno vezani in tiskani na boljšem papirju. Mesečna naročina, ki odgovarja ceni za eno knjigo, znaša za naročnike, ki so ob enem naročniki »Jutra« ali »Slovenskega Naroda«, 8 lir za broširano in 18 lir za vezano izdajo, za ostale naročnike pa 9 lir za broširano in 20 lir za vezano izdajo.

Naročina se plačuje upravi »Jutra« in »Slovenskega naroda« (Narodna tiskarna) ali pa inkasantom det listov. V upravi naših listov dobite tudi vse željene podrobne informacije.

Prosimo vse naročnike, da nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče in da priporočajo našo zbirko v krogu svojih znancev in prijateljev.

»DOBRA KNJIGA«

Občinski pomožni odbor za božič

Ljubljana, 29. decembra. Za božič je Občinski pomožni odbor razdelil 450 gostom svojih treh obednic še posebno količino živeža. Razdelitev je bila v obednicah, ki so bile okrašene s cvetjem in z božičnimi drevesci.

Predsednik odbora senior Campana je izročil gostom pršerna voščila in pozdrave Visokega komisarja. V imenu tistih, ki se delujejo v plemenitega podpornega dela po volji režima, je neka žena napisala senatorja Campano, naj Visokemu komisarju sporoči izraze vdane hvalečnosti vseh Slovencev, ki so lahko ugotovili, kolikšnim osebam pride vsak dan v dobro plemenito delo, ki ga v korist siromašnih izvršuje vsak dan podporni zavod. Enake izraze hvalečnosti so izjavili mnogi navzoči v treh obednicah, ki jih je predsednik posetil med božičnim obedom.

GLEDALIŠČE

DRAMA
Sreda, 30. decembra: ob 16.30: Oče. Red B
Četrtek, 31. decembra, ob 16.30: Ples v Trnovem. Izven.

A. Strindberg: »Oče«. Drama v treh dejanjih. Osebe: ritmjoester — P. Kovič, Larna, njegova žena — Gabrijelečeva, Berta, njuna hči — Simčičeva, dr. Ostermark — Košič, pastor — Gorinšek, dojilja — Kraljeva, Njód — Potokar. Režija: J. Kovič. Predstava danes v sredo 30. t. m. je za red B.

Ples v Trnovem. Golarjeva burka v treh dejanjih. Osebe: Češnovar — Cesar, Lojze — Drenovec, Polona — Gorinškova, Metka — Levarjeva, Mica — Rakarjeva, Mina — Starčeva, Poldka — Remčeva, Tone — Bratina, predsednik — Lipah, dekle — Sancierova, gospod — Peček, gospa — Rasbergerjeva, mož — Plut, žena — Jugova. Dljaki plesalci, odborniki, kvartet, gostje, natakarka natakara. Režija: Milan Skrbinšek. Predstava na Silvestrovo ob 16.30.

OPERA
Sreda, 30. decembra: ob 16.: Sevljski brivec. Red Sreda
Četrtek, 31. decembra, ob 16. uri: Slepa miš. Opereta. Izven.

Sprememba repertoarja. Zaradi bolezni v opernem ansamblu je za 30. t. m. napovedana premiera Puccinijeve opere »Sestra Angelika« in Beethovnova 7. imfonija prelazna. Uprizoritev bo 2. januarja v soboto ob 16. ure za red Premierski. V sredo 30. t. m. pa bo »Sevljski brivec za red Sreda.

O. J. Dobeč: Slepa miš. Opereta v treh dejanjih. Osebe: Marička Majaron — Mlejnikova, Špela — Poličeva, Moll — Barbičeva, županja — Škeletova, Matijček Milnar — M. Sancin, Miha Korenlina — Zupan, Mister Lister — Anžlovac, Tresorep — Planecki, Robert — Marenk, župan — Sekula, Strniša — Jelinkar, Macafur — Rus. Dirigent in zborovodja: R. Simoniti, režiser in koreograf: ing. Golovin.

Z Gorenjskega

Uslužbenec državnega komisarijata za utrjevanje nemstva na Bledu so izročili okrožnemu vodji v Radovljici znesek 1000 RM za vojno zimsko pomoč.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroski rojaki: podčastnik Karel Burgstaller, odlikovan z železnim križem 2. stopnje in mnogimi drugimi odlikovanji, 24-letni krdelni vodja SS oddelkov Hans Jost, 22letni desentnik Friedrich Werdening, 22letni poveljnik čete planinskih lovcov poročnik Marjan Polanski, 25letni letalski podčastnik Karel Liendl, 21letni desentnik v planinskem lovskem polku Jožef Zenz, 32letni naddesentnik v planinskem lovskem polku Wilfried Neugebauer, 28letni letalski narednik Franc Tragi in 21letni krdelni vodja SS Jožef Ferjan.

V Radovljici je bil sklican zbor krajevne organizacije. Poročal je krajevni skupnijski vodja Petutschnig. Sporočil je med drugim, da je bilo za Radovljico ustanovljeno pevsko tovarštvo, ki ga vodi Plečniker iz Lesc. O ženski organizaciji je bilo sporočeno, da so žene in dekleta radovljiskega okrožja nabrale 46.000 kg marmelade.

Gorenjke na obisku v Velikovem. Zenska mladinska skupina od Sv. Ane pod Ljubljem je bila povabljena na božičnico v Velikovec. Tam so jim razkazali razstavo igračk, ki jih je izdelala mladinska skupina. Svečanost je bila združena s petjem in glasbo. Prepevale so tudi mladenke od Sv. Ane. Sledil je skupni pevski nastop. Voditeljica šentanskih deklet se je zahvalila za gostoljubnost ter je povabila Velikovčanke, naj vrnejo obisk.

Smrtna nesreča. V zvestem izvrševanju svoje dolžnosti se je 17. t. m. v Špitalu ob Dravi smrtno ponesrečila sestra-pomočnica nemškega Rdečega križa Lisl Donnaubauer. Njen mož se nahaja na vzhodni fronti.

Nova kolesarska nesreča se je zgodila pod Smarno goro. 12letni kmečki sinček Vovk iz Dolnjih Pirmič se je zaletel s kolesom v voz ter so ga morali prepeljati v bolnišnico na Golniku. Kolesarji imajo slabo navado, da kolesarjijo tudi na ozkem lesenem mostu pri Vikrah. Poslej bodo najbrž morali za take prestopke plačati denarno kazen.

Da ne ostaneš brez knjig kakor lani, takoj se v Vodnikovo družbo včlani!

Razstava našega priznanega krajanja Franca Pavlova v Galeriji Obersnel bo odprta do vključno 1. januarja in sicer od 10. do 17. tudi v opoldanskih urah.

Gospodarstvo

Italijansko-nemška blagovna izmenjava

V zvezi z novim trgovinskim sporazumom med Italijo in Nemčijo, ki je bil sklenjen pred božičnimi prazniki, objavljajo italijanski listi nekaj zanimivih podatkov o matnem obsegu blagovne izmenjave med obema ostanima državama. V prometu z Nemčijo gre za izmenjavo v pravem pomenu besede, pri čemer se kompenzirajo medsebojne dobave. Italija dobavlja Nemčiji vrsto dragocenih industrijskih proizvodov, surovin in živil, vrh tega pa še delovne moči. Čeprav je pri nekaterih potrošnih vredmetih na razpolago manj blaga, bo Italija svoje dobave držala na dosedanjih višini. Na področju živil dobavlja Italija Nemčiji sočivje zlasti zgodnje, deloma sveže, deloma konzervirano, nadalje sadje, sadne sokke, sir, riž in najrazličnejše konzerve. Od industrijskih surovin je omeniti konopoljo, svilo, omotno svilo in celulozno volno, krom, boksit, žveplo, žvepleni kršec, živo srebro in kmetno precejšnje količine vina in tobaka.

Tudi v novem letu se bo obseg medsebojnih dobav nadalje povečal. Nemčija bo nadalje dobavljala Italiji potreben premog. Predvideno so tudi morebitne dobave žita zlasti za prehodno dobo od ene letine do druge. Kakor doslej bo Nemčija dobavljala Italiji železo in jeklo, specialne stroje, umetna gnojila, kemične izdelke, sladkor itd.

Nemčija kakor Italija izpolnjujeta točno obveze iz trgovinskega sporazuma. Listi poudarjajo, da je danes obseg zunanje trgovine Italije večji kakor je bil pred vojno in to navzide vojni in blokadi, 80% blagovne izmenjave z inozemstvom pa odpade na Nemčijo.

Gospodarske vesti

Hrvatski zakladni minister o novem državnem proračunu. Poročali smo že o novem hrvatskem državnem proračunu za leto 1943, ki je bil pred božičnimi prazniki odobren na skupni seji hrvatske vlade in državnega sveta pod predsedstvom Poglavnika. Zakladni minister dr. Košak je te dni v zagrebškem radiu obširno poročal o novem proračunu in tolmačil predvidene finančne ukrepe. Proračun obče državne uprave znaša 16.38 milijarde kun in je v primeri s proračunom za tekoče leto (ki znaša 10.8 milijarde kun) za 50,3% večji. V novem državnem proračunu je predvideno povišanje prejemkov državnih nameštencev za povprečno 50%. Proračun je sestavljen na osnovi najstrožje štednje. Število javnih uradnikov je v primeri z dosedanjim proračunom znižano za 15.000. Javnih dela se bodo nadaljevala tam, kjer so najpotrebnejša. Zlasti se bodo nadaljevala gradbena dela na cestah, ki so nujno potrebna in melioracijska dela. V novem proračunu je predvidena uvedba 10 do 60% davka na vojni dobiček. Nadalje se uvede poseben davek za one moške davkoplačevalce, ki ne služijo v vojski. Splošni prometni davek bo povišan od 3 na 4% in sorazmerno tudi skupni davek na poslovni promet. Končno je minister napovedal, da se bo blokiranje cen v bodoče najstrožje izvajalo. To blokiranje cen mora biti temelj vsakega gospodarstva življenja in državne finančne politike. Najstrožji ukrepi so predvideni tudi za pobijanje verižništva. Nadalje poročajo iz Zagreba, da je hrvatska monopolista uprava povišala odkupne cene za tobak v primeri z lanskim letom za 150%. V področjih, kjer se prideluje tobak, bo država del kupnine za tobak izplačala pridelovalcem na ta način, da jim bo dobavila žito, kar bo znatno zboljšalo prehrano prebivalstva južnih pokrajin, kjer pridelujejo tobak.

Omejitev potrošnje električnega toka v Italiji. Kakor lani so oblastva tudi letos predpisala omejitve potrošnje električnega toka v industriji in obrti v korist oroževalni industriji. Od 21. decembra naprej smejo industrijska in obrtna podjetja potrošiti le 85% električnega toka, ki so

ga potrošili v ustrežajočih mesecih prejšnjega leta. Te omejitve pa ne veljajo za oroževalno industrijo in za podjetja, ki imajo lastni električni tok.

Iz hrvatskega gospodarstva. Hrvatska deželna banka d. d. v Zagrebu je te dni otvorila popolno podružnico v Celju. V našem listu smo 15. t. m. poročali, da je Hrvatska zemeljska banka v Zagrebu sklenila zvišanje glavnice od 5 na 10 milijonov kun. Pravilno bi se moralo glasiti, da je zvišanje sklenila Hrvatska poljedeljska banka, medtem ko ima Hrvatska zemeljska (deželna) banka nespremenjeno glavnico 100 milijonov kun.

Grška letina rozin. Iz Aten poročajo, da je imela Grčija letos dobro letino rozin, ki se cenj na 40 milijonov kilogramov. Pretežni del pridelka bodo uporabili za prehrano prebivalstva, tako da se bo izvoz navzide dobri letini gibal v ozkih mejah.

Španija je v svoji zunanji trgovini dosegla ravnovesje. Prizadevanje španske vlade, da odstrani v blagovni izmenjavi z inozemstvom uvozni preseček, so dovedla že v zadnjih letih do dobrih rezultatov. Medtem ko je bila v letu 1940 španska zunanja trgovina še pasivna za 226 milijonov pezeta, je lani ta pasivnost padla na 29 milijonov. Pravkar objavlja španski statistični urad podatke o zunanji trgovini za prvo letošnje poletje, iz katerih sledi, da se je vrednost izvoza povečala v tem poletju na 220 milijonov pezeta (prejšnje leto 198), vrednost uvoza pa je znašala 211 milijonov pezeta (193), tako da je bila trgovinska bilanca aktivna za 9 milijonov pezeta. Izvoz se je po količini povečal na 1.07 milijonov aton (0.83), uvoz pa se je po količini zmanjšal na 0.81 milijona ton (1.11).

Svetovna proizvodnja kave. V zvezi z ukrepi Zedinjenih držav, da se zaradi pomanjkanja ladijske tonaze omeji uvoz kave, kar bo hudo prizadelo srednje in južnoameriške države, objavljajo listi poslednje statistiko med tem likvidiranega urada za kavo v San Paolu. Po tej statistiki iz leta 1941. je bilo na vsem svetu 5.05 milijarde kavinskih grmičev; od tega je odpadlo 2.51 milijarde grmičev, to je točno polovica, na Brazilijo, 587 milijonov grmičev na Kolumbijo, 556 milijonov na Venezuelo, 280 milijonov na Nizozemsko Indijo, 140 milijonov na San Salvador, 134 milijonov na Mehiko in 100 milijonov grmičev na Guatemala.

Carine prost promet med Nemčijo in Poljsko generalno gubernijo. Kmalu potem, ko je bila 2. oktobra 1939 ustanovljena Poljska generalna gubernija in so bile po priključitvi zapadnih pokrajin bivše poljske republike k Nemčiji določene meje gubernije, je bil ustvarjen samostojen carinski režim. Generalna gubernija se je, čeprav v okviru Velike Nemčije, smatrala v carinskem in deviznem pogledu kot inozemstvo. Naslednje leto so bile zaradi potrebe naraslega prometa predpisane razne carinske olajšave, zlasti pri uvozu nemškega blaga v generalno gubernijo. Po zasledbi Ukrajine in znatnega dela zapadne Sovjetske Rusije je Poljska generalna gubernija postala nekakša prehodna dežela in vedno bolj se je izkazala potreba, da se carinska meja med Poljsko generalno gubernijo in Nemčijo opravi. S 1. decembrom je bila ta m. j. uklinjena in je ves promet med Nemčijo in Poljsko generalno gubernijo carine prost, čeprav obstaja še nadalje režim uvoznih in izvoznih dovoljenj. Carinska meja je ostala samo še na vzhodu Poljske generalne gubernije nasproti zasedenemu področju, dočim je na zapadni meji gubernije odpadla potreba vzdrževanja carinskih omejnih straž.

Obnovljena proizvodnja kostra na Malaji. Iz Tokia poročajo, da je proizvodnja kostra na Malaji prišla zopet v tek in je dosegla 90% predvojne proizvodnje. Trije japonski koncerni; so vzeli v zakup 35 malajskih rudnikov kositrove rude. Poleg tega je pričelo obratovati 75 manjših rudnikov kostra.

Iz Spodnje štajerske

Imenovanje Hitler je višjega gradbenega komisarja inž. Jožefa Kreiniga iz Maribora imenoval za vladnega gradbenega svetnika.

Mariborčan, profesor na nemški univerzi, S Hitlerjevim ukazom je bil docent na tehniški visoki šoli v Gradcu dr. inž. Heribert Grubitsch imenovan za izrednega profesorja analitične kemije na univerzi v Posenu. Obzem je bil prof. Grubitsch imenovan za ravnatelja oddelka za analitično kemijo na inštitutu za anorgansko kemijo na univerzi v Posenu. Prof. Grubitsch je rojen Mariborčan.

Rimski kvartet bo gostoval v Mariboru. Dolgo vrsto glasbenih prireditev v Mariboru bo otvoril v novem letu 5. januarja v dvorani Heimathunda Rimski kvartet. Na sporedu bodo Mozart, Verdi in Dvořak. Vstopnice so po 2 do 4,50 marke.

Novi grobovi. Pred dnevi je bil v graškem krematoriju upeljen zdravstveni svetnik dr. Adalbert Jenko iz Hrastnika. V Mariboru je preminil železničar v pok. Edvard Kriznik, v Stolni ulici v Mariboru je v starosti 45 let umrl Franc Komisar. Nadalje so umrli v Mariboru 52letni gospodarstvenik Vid Maler, 46letna soproga poštnega nameščanca Ana Rieglerjeva iz Pragerskega, 62letna posestnica Elizabeta Pisko-va iz Cvetkovec, 28letni posestnik Ivan Martinelli iz Zg. Loznice, 58letni spedijski delavec Anton Ribič, 52letni žagarški mojster Ferdinand Krajnc in 31letna zasednica Magdalena Potočnikova.

Najstarejši mariborski tipograf umrl. Na sveti večer je v visoki starosti 86 let preminil vodja tiskarne v poklju Leo Anton Brosche. Od leta 1894 do 1927 je bil tehnični vodja bivše Cirilove tiskarne, ki je pod njegovim vodstvom postala eno vodilnih tiskarskih podjetij v Mariboru. Pokojni Brosche se je rodil v Konjicah, nad 60 let pa je bil udeležen v Mariboru. Zaradi svoje ljubeznivosti je bil vespovsod priljubljen in kot vedno odkritosrčen mož splošno cenjen.

Poroča. V Mariboru sta se poročila dolgoletni skladiščnik tvrdke Franz in drug Karel Graber in Natalija Soretz.

Iz mariborskega gledališkega življenja. Znani operni pevec Erich Tönges, ki je mariborskemu gledališkemu občinstvu dobro znan, je imel na gostovanju v Kletu v operah »Marta« in »Trubačurju« takšen uspeh, da je bil angažiran do avgusta prihodnjega leta.

Lutkovno gledališče v Celju je bilo na novo ustanovljeno. Priredilo je že več predstav v raznih krajih celjskega okrožja in je na ta način pridrlo pouk nemščine. Pred božičem je bila v Celju predstava za 600 otrok, zdaj pa bodo spet predstave po raznih krajevnih skupinah celjskega okrožja.

Zmagovalci v obrtniškem tekmovanju. Vodstvo obrtniških tekem je odlikovalo naslednje zveze zmagovalce: V celjskem okrožju krojača Franca Meška iz Celja; v ljutomerskem okrožju lončarja Veita Kulmana iz Godomerceva, v okrožju Maribor-mesto pa vrvarja Otona Baumkirchnerja iz Maribora.

Življenje in smrt. V Laškem so se poročili: Ivan Peta in Ljudmila Benedičičeva, oba iz Cema, ter Jožef Amon iz Laškega in Julijana Reckova iz Celja. — V Lipli je preminil 70letni Stefan Zabukovšek; v Rogški Slatini so umrli: Marija Zurnova in Alojzij Herček, oba iz Topol; Marija in Frančiška Boršičeva, obe iz Breštovca in Jožef Škrabel. — V št. Juru ob južni železnici sta se poročila Anton Pušnik in Marija Lednikova.

Smrtna nesreča inž. Schneiderja. Dne 18. t. m. se je vodja mlekarске zveze za Spodnje štajersko inž. Oto Schneider na službenem potovanju smrtno ponesrečil. Z njim je štajersko in koroško mlekarstvo izgubilo moža, ki je imel za razvoj mlekarstva v teh krajih največji delež. Nad 10 let se je inž. Schneider posvečal mlekarstvenemu gospodarstvu Štajerske in skoraj 5 let tudi mlekarstvu Koroške. Za svoje zaslugе na tem področju je bil odlikovan z vojnimi križcem za zaslugę 2. stopnje.

Dve nesreči. V Mariboru se je ponesrečil pri delu 53letni sluga Weit Serdju in si zlomil desno nogo. Prav tako se je med delom ponesrečil 42letni cestni delavec Jožef Rančan iz Starega Slemena. Poškodbe ima na levi nogi. Oba ponesrečenca so pripeljali v mariborsko bolnišnico.

Iz vlaka je padel 59letni železniški spre-vodnik Ludvik Reiser, doma iz Gradca. Nesreča se mu je primerila pri predoru v Lajterspergu. Nezavestnega in hudo poškodovanega so pripeljali v mariborsko bolnišnico.

ZA BOŽIČ SE SPOMNI TE NAJBEDNEJŠIH — SLEPIH. DARUJE DRUŠTVU SLEPIH!

Opozorilo davkoplačevalcem

Vlaganje davčnih prijav dohodka, zavezanega rentnini za davčno leto 1943-XXI—XXII.

Vse osebe, ki imajo dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic so dolžne te dohodke napovedati v roku od 2. do 31. januarja 1943-XXI. Rentnina se plača na dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, ki niso zavezani zemljinari, zgradinarji, pridobitniki niti družbenemu, niti uslužbenškemu davku.

Na pr.: obresti od dolgov kakršne koli vrste (kratkoročne, hipotekarna, menična posojila, posojila proti zadolžnici ali brez nje, posojila na vero), rente.

Dalje najemnine, zakupnine in vsakovrstni drugi dohodki od premoženja in premoženjskih pravic, ki niso zavezani nobenemu drugemu davku, zakupnine za stavbišča in druga zemljišča, če so ta večja od katastrskega čistega dohodka, brez oziroma na to, kako ta zemljišča izkoriščajo.

Predmet obdavčenja je v letu 1942 stvarno dosežen dohodek.

Davčne prijave morajo vložiti upniki, to je osebe, ki te dohodke sprejemajo. Ako se upnik nahaja v inozemstvu mora napoved vložiti dolžnik, ki mora tudi davek plačati mesto upnika.

Kdor napovedi ne vložiti v roku, dobičenem v tem pozivu, bo plačal kot kazen 3% odmerjenega osnovnega davka, a 10% če napovedi ne vložiti niti na osebni poziv v roku 8 dni.

Davčnega zavezanca, ki namenoma, da bi se izognil plačanju davka, da neresnične izjave ali zataji kak vir dohodkov, zadenejo posledice iz čl. 142 zakona.

Vlaganje davčnih napovedi pridobnine, posebnega davčnega dodatka po čl. 59/II davka na samce, splošnega in skupnega davka na poslovni promet in luksuznega davka pavšalcev za davčno leto 1943-XXI—XXII.

Vsa podjetja, poslovanja (trgovska, industrijska in obrtna) in vsi samostojni poslovalci, ki so zavezani pridobnini, splošnemu in skupnemu davku na poslovni promet ter luksuznemu davku so dolžni v svrhu odmere pridobnine, poslovnega in luksuznega davka katere osnove določajo davčni odbori za leto 1942, vložiti v roku od

2. do 31. januarja 1943-XXI napoved o čistem dohodku, doseženem v poslovnem letu 1942.

Napoved se mora vložiti za vsak objekt in prav tako za vsako vrsto poslovanja posebej.

Napovedi morajo vložiti tudi one osebe, ki so po čl. 46 zakona oproščene plačanja tega davka.

Davčna podlaga je: enoletni čisti dohodek podjetja poslovanja, poslovnice in polklica, dosežen v preteklem poslovnem letu pred davčnim letom.

Čisti dohodek je: brutto-dohodek, zmanjšan za izdatke, ki so potrebni za izvrševanje podjetja, poslovanja ali polklica (čl. 54 zakona).

Vsi davčni zavezanci pridobnine, ki so razen pridobnini zavezani tudi plačevanju posebnega davčnega dodatka po čl. 59/II zakona o neposrednih davkih, morajo v davčni napovedi pridobnine in sicer v posebnih, za to določenih rubrikah, napovedati tudi skupni brutto-promet, opravljene v poslovnem letu pred davčnim letom. Podjetja so zavezana posebnemu davč. dodatku, če in kadar njihov celokupni brutto-promet, opravljene v poslovnem letu pred davčnim letom, preseže Lit 380.000.—.

Davčni zavezanci so dolžni vpisati v davčne prijave tudi vse podatke, potrebne za pravilno odmero davka na samce in doklade za narodni sanitetski fond. Podatke za odmero posebnega davčnega dodatka je navesti v zato določenem stolpcu na prvi strani prijave.

Posebno je treba navesti v enem stolpcu celokupen brutto-promet iz poslovnega leta, ki se je končalo pred davčnim letom in to tako promet v tuzemstvu kakor tudi v inozemstvu, promet v centrali kakor tudi promet v filijalah. V posebnem stolpcu je navesti promet z inozemstvom in v zadnjem stolpcu oni brutto-promet, ki je v smislu čl. 59/II zakona o neposrednih davkih potrjen posebnemu davčnemu dodatku.

Mali obrtniki, ki imajo pravico na pavšalno odmero pridobnine, so dolžni prijaviti samo število zaposlenih pomočnikov po čl. 59 zakona o neposrednih davkih.

Ako ne zaposlujejo nobenega pomočnika so dolžni dati negativno prijavo, ker bi sicer zgubili pravico do pavšaliranja.

Davčni zavezanci pridobnine po čl. 53a zakona o neposrednih davkih vlagajo davčne prijave v roku, ki ga določa zanje čl. 105 zakona. Pač pa imajo objo, ako se ob enem podvirženi poslovnemu ali luksuznemu davku, ki ga ocenjuje davčni odbor, vlagati prijave za ta davek v smislu odredjenega poziva.

V istem, zgoraj naznačenem roku so dolžni intelektualci, davčni zavezanci splošnega prometnega davka, ki njih skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom, ni znašal več kot Lit 114.000.— in ostali zavezanci splošnega davka kakor tudi skupnega davka na poslovni promet, ki njihov skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom ni znašal več kot 190.000.— vložiti skupaj z davč. napovedmi pridobnine tudi posebne napovedi o poslovnem prometu, opravljenem v preteklem letu. V istem roku imajo vložiti davčne prijave tudi zavezanci, ki so začasno ustavili obrat.

Davčna podlaga davka na poslovni promet je vrednost opravljenega prometa s stvarmi in uslugami. V podlago se računa tudi oni promet, ki je opravljen brez plačila in sicer, kadar se vprši s prenosom iz last. podjetja za osebno in domačo porabo.

Knjižari splošnega in skupnega davka na poslovni promet in luksuz so dolžni vložiti prijave o celotnem prometu v letu 1942 tekoma januarja 1943-XXI.

Kdor ne vložiti napovedi v roku, ki je odrejen v tem pozivu, plača kazen 3% odmerjenega osnovnega davka in posebnega davčnega dodatka, z 10%, če napovedi niti na osebni pismeni poziv ne bi vložil v roku osmih dni. Ta kazen se odmeri tudi v slučaju ako davčni zavezanec ne prijavi podatke za odmero posebnega davčnega dodatka ali prispevka za narodni sanitetski fond.

Tone Thaler †

Rožna dolina, 29. decembra.

Ko smo se pred tremi leti v našem dnevniku spominjali 50 letnice pokojnega Tonea Thalerja, pač nismo pričakovali, da bo tako kmalu omahnil in prezgodnji grob. Še pred tednom smo ga srečavali na ljubljanskih ulicah. V nedeljo pa je prenehalo po kratkem trpljenju biti plemenito srce našega Tonea, ki smo ga vsi prijatelji imeli srčno radi. Po rodu Ljubljancin se je že v zgodnji mladosti krepko udeleževal v naši bivši telovadni organizaciji in je v svojih tovariših ponesel ime našega rodu v daljno tujino, Luksemburg, Torino, Pariz in Praga so imena, ki so tesno povezana s Tonetom Thalerjem. Po maturi na ljubljanski realni je študiral na Dunaju tehniko, kjer ga je leta 1914 začela svetovna vojna. Kot rezervni tehnični častnik je bival daleč časa v Ukrajini in zlasti v Odesi ter se je ob sedanjih dogodkih živahno spominjal takratnih svojih zanimivih doživljanjev. Po vojni je ustanovil in vodil avtomehanično delavnico, ki pa jo je moral zaradi nastopajočih krize ukiniti. Ves svoj prosti čas na Viču je posvetil organizacijam in si je tako postavil trajen spomenik. Bil je mož kremenitega značja, plemenitega srca in je rad pomagal vsakemu, ki je potrekal na njegova vrata. Večraj popoldne smo spremlili dragoga pokojnika na viško pokopališče k večnemu počitku ob veliki udeležbi njegovih prijateljev in znancev. Naj bo pokojnemu Tonetu lahka domača zemlja, ki jo je tako vroče ljubil, njegov spomin pa bo ostal trajen med nami. Prijatelji.

MALOMBRA
con **ANDREA CHECCHI**
I SA **MIRANDA**
LUX NUM.

KULTURNI PREGLED

Rupel — dirigent četrtega simfoničnega večera

V vsakem zmed letošnjih simfoničnih koncertov je bila na sporedu posebna privlačnost bodisi v izboru skladb (Eroica Čajkovskega, Concerto Dvoržak), bodisi v osebnosti sodelujočih (Dermelj, Trost). Njima, da je bil na tem četrtem večeru najzanimivejši nastop Karla Rupla, znanega violinista, ki se je odločil za dirigranje tako težkega simfoničnega sporeda.

V glasbenem življenju radi pozdravljamo vsako osebnostno ambicijo, ki tudi stvarno privede do dobrih uspehov. Na tem mestu sem podpisani imel že nekajkrat priložnost, objektivno poudariti prav izredne Ruplove lastnosti violinista, katerim se imamo v znatni meri zahvaliti za visoko stanje našega godalnega orkestra. Ruplov prvi dirigentski nastop s komornim orkestrom pred letom dni je bil uspešen mnogo bolj v instrumentalno-tehničnem in tonsko-estetskem kakor v čustveno-izraznem pogledu. Njima smisla naštevati na tem mestu, kaj vse zahtevamo od dobrega dirigenta. Intelektualne in čustvene lastnosti, ki zadostujejo za dobrega instrumentalista in še celo za dobrega pevca, še dolgo niso zadostne za dobrega dirigenta. V njem naj bo združeno tako čustvovanje, pojmovanje slogov velikopoteznost, umevanje formalne gradnje itd. Ruplova ambicija pa je tolikšna, da je izbral skladbe, ki se jih tudi veliki dirigenti s prvovrstnimi orkestri le previdno letijo. Zato je umljivo, da je bilo Ruplu tudi letos najlažje dirigirati skladbe za godalni orkester v prvem delu sporeda. Te so bile podane — posebno Corelljevi trje stavki — z odličnim, čutom za predklastni slog, sočni ton in odtihnato dikcijo godal. Sarabanda je bila plemenito resna in če je Giga bila nekoliko plaša, se je zato začela Badinerie iskrla od živahnosti v svojem ritmičnem razpletu. To je bil zares pravi komorni ton godalnega orkestra, kakor si ga želimo se slišati.

Na drugem mestu je orkester za igral Osterčev Religioso iz suite za godala. Resnobni, skoraj cerkveno pobožni domisleki se sicer ne razvijajo v močnem arhitektonskem in dinamičnem dvigu, kakor bi pričakovali. A Osterč nas v tem smislu ni nikoli razvajal. Vsebinsko njegovih del moramo iskati drugje kakor v neklih romantičnih viških. Pomer in vrednost ima njegova muzika prav v značaju melodike kontrapunktnih glasov in v koralnem zvoku njegovih akordov, ne pa v kdo ve kakšnem čustvenem razmahu in prekipenju. Zai je srednji del Religiosa kompozicijsko in skladbeno, ker je le preveč fragmentaren.

S posebnim veseljem pa pozdravljamo na sporedu moderno slovensko skladbo, predstavljeno tiste glasbe, ki ji je bilo do sedaj na naših simfoničnih koncertih odkadani in skromno mesto. Pričakujemo, da tudi na bodočih sporedih ne bomo pogrešali umetnih sedobnih slovenskih skladateljev, saj je to prva dolžnost naših izvajalcev in namen njihovega poslanstva med nami. Prepričani smo namreč, da se bodo vstavili med druge točke sporeda tudi nove slovenske skladbe tako, da črnogledni godrnjačem ne bodejo preveč v oči (in v ušesa) in da tako dobe sebi primerno mesto kljub drugemu, recimo, privlačnejšemu sporedu.

V tretji točki (Bach: koncert v a-molu za violino in godalni orkester) smo bili pozorni predvsem na violinistko Francoeco Ornikovo, ki je s tem nastopom dobro prestala prvo solistično javno preizkušnjo, potem ko si je v komorni glasbi že priborila dober sloves. Z njo zdravo solidnostjo in z močnato energijo je absolvirala svoj težki violinisti part brezhibno na pamet. Zlasti ritmično preganjenjša mesta ji levo leže ter se v njih lahko meri po krepkem, a lahkotnem potegu loka kakor tudi v dovolj sigurni intonaciji z marsikaterim od naših violinistov. Nič manj ni presenetil njen razmeroma zelo početi in mehki ton, ki ga je po prizadevanju svojega učitelja Rupla ali tudi za lastno marljivostjo občutno izboljšala od svojih prejšnjih javnih nastopov.

Bach je bil od solistike kakor tudi od orkestra primerno interpretiran. Želel bi sicer prva dva stavka v nekoliko počasnejšem tempu. V prvem bi bila ostro ritma tako jasnejša, v drugem pa plemenita, globoka melodika uvodnih taktov in vsega ostinata mirnejša. Sicer pa je ravno slogovno Rupel vse tri prve točke sporeda umevalječe podaljal in orkester mu je vzorno sledil.

V drugem delu sporeda smo slišali Beethovenovo sedmo simfonijo. »Apoteozo pesnace je imenoval Richard Wagner ta umov. Ritmična moč je nakopičena v obeh krajnih stavkih, katerih igrivost je jako težko podati pri neprestano se ponavljajočih ritmičnih figurah, ki rade zavadejo v dolgotrajno, v preveč enakomerno nabiranje. Drugi stavek nas vede v tuje, fantastične zvone svetove in tretji med bežne fantazijske privide pri vsej svoji dovršeni in dognani obliki. Drugi tema Allegretta mora biti prav tako poln resnobejnega hrepenja kakor Trio v Scherzu poln topline. Ob pravilni, ognjeviti, ritmično živji (ne samo hitri) interpretaciji je sedma simfonija eno najlepših Beethovenovih del. Po sijaju obeh krajnih stavkov, po nenavadni zvočnosti Allegretta (začetek in konec s kvartsestnikimi akordomi) in po baročni lahкотnosti Scherza je mnogo pomembnejša od drugih tovrstnih mojstrovih del, t. j. od prve, druge, četrte in osme simfonije.

Prepričan sem, da ima Rupel toliko vloga v edinstveni značaj teh del, da bo videl, do kakšne mere se mu je interpretacija posrečila in kje še ni dosegla zaželjene stopnje. Res je, da smo pogrešali čustvene razgibanosti in topline ravno tam, kjer ju Beethoven tako bogato in nepozabno razspava (n. pr. v Trio Scherza). Gotovo bi bilo za prvi nastop z velikim simfoničnim orkestrom ugodnejše, če bi se dirigent lotil lažjih skladb, morda ene od prvih dveh Beethovenovih simfonij, ki sta po zunanji razporedbi stavkov prav tako haydnovski, a v izrazu neprimerno umjivejši in dirigentsko-tehnično lažji.

Vpliv nemirnih dirigentovih gibov, na katere sem opozoril že ob prvem njegovem nastopu, je bil tudi to pot opazen v interpretaciji. Najbolj se je občutilo to v spvem uvodu prvega stavka simfonije, ki mora biti tudi kakor iz enega kosa. Orkester pa seveda podaja glasbo ustrežajoče dirigentovemu gibanju, ki je zato najzavestnejši del njegove akcije. Umevanje glasbe je brez haska, če ni primerne posredovanje.

Najlepši poklon za vsakogar je letošnji Vodnikov knjižni dar!

Spoštovanim čitateljem in oglaševalcem!

Stara, lepa navada, da lastniki naših tiskov v »Jutru« izrekuje svojim oglaševalcem noveletne čestitke, je tudi letos v častni meri ohranjena. Zaradi omejenega obsega pa ne moremo hkrati objaviti vseh čestitk, niti nam ni možno, da bi istočasno s čestitkami v noveletni številki objavili tudi male oglase.

Novoletne čestitke se bodo zvrstile v »Jutru« do Sv. 3 kraljev.

Zahvaljujemo se uglednim tiskovnikom za dosedanje naklonjenost in se jim priporočamo tudi za nadaljnjo, spoštovane naročnike, čitatelje in oglaševalce pa prosimo, naj upoštevajo naše upravičene razloge.

UPRAVA »JUTRA«

Kronika

• Italijanska akademija v Rimu je imela v božičnih dneh zaključno sejo za december pod predsedstvom akademika Federzonija, ki se je v nagovorju spomnil Kralja-Cesarja in Duceja, katerima se je zahvalil za vse, česar je bila ustanova deležna v preteklem letu. Akademija je v letu 1942, izvršila svoje naloge v polni meri. Proučila je mnoge kulturne in umetniške probleme, nadaljevala znanstvena raziskovanja, med drugim tudi v Atenah ter poslavlila znanstvenike in njihove izsledke. Komisija za izdajo dela »Monumenta Italiae paedagogica« je imela več sestankov, na katerih so bile podane smernice za izdajo tega monumentalnega dela.

• »Giocanda« v rimski operi. Za božične praznike so imeli v rimski operi predstavo »Giocanda«, v kateri je pel Benjamino Gigli. Opera je imela velik uspeh. Rimski listi poudarjajo, da je to delo navzile svojim 70 letom še vedno sposobno vzgati občinstvo.

• Zaključek Gallejevega leta. Nedavno so v Italiji obhajali 350letnico dneva, ko je Galilei imel svoje nastopno predavanje na univerzi v Padovi. Zdaj so Gallejevo leto zaključili.

• Smrt znanega peveca. V noči na 24. decembra je umrl v Berlinu, zadet od kapi, znani basist Manoparda. Bil je član opere v nemški prestolnici.

• Kuhinje v italijanskih tvornicah. Po naročilu Duceja, naj tvornice preskrbijo delavstvu cenene tople obede, se je do zdaj osnovalo 3000 tvorničnih kuhinj, ki postrežejo z obedom vsak dan približno enemu milijonu delavcev.

• Procesija za zmago v Venezueli. Na trgu San Marco v Venezueli so imeli te dni procesijo za zmago v sedanjih vojni. Procesijo je vodil kardinal Piazza. Cerkevne slovesnosti se je udeležila ogromna množica ljudstva in ves čas sprevoda so zvonili zvonovi cerkve San Marco.

• Predavanje o Galileju v Švic. Italijanski akademik Francesco Severi je na povabilo švicarskega društva za poglabitev kulturnih odnosov predaval v Curihu o Galileju Galileju. Predavanje je bilo v velikih dvoranah curiške politenike. Proslava Galileja je bila tudi v Luganu.

• Zemljepisni slovar za 55 narodov. V Berlinu je izšel zemljepisni slovar, ki obsega 16.800 zemljepisnih imen v 55 raznih jezikih. Slovar je uredil zemljepisec in kartograf Bonacker, dodeljen nemškemu ministrstvu za oboroževanje.

• Madžarska modna revija v Sofiji. Na povabilo bolgarsko-madžarske trgovinske zbornice v Sofiji bo budimpeštanska modna centrala januarja prihodnjega leta priredila v Sofiji modno revijo.

• Prepovedano pošiljanje monopolističnih izdelkov in racionijskih predmetov. Iz Rima poročajo, da je strogo prepovedano pošiljanje kakršnih koli monopolističnih predmetov in racionijskih reči v inozemstvo. V zavrtkih, ki se oddajajo na italijanskih postah ter so namenjeni čez državno mejo ne sme biti ne tobaka, ne cigar in cigaret, prav tako ne živil, ki so razciperana. Poštni uradi imajo nalog, da zavrnejo vse pošiljke, ki ne ustrezajo predpisom.

• Ukrajina bo prehranjevala Evropo. »München Neueste Nachrichten« objavita, da članek ki razpravlja o gospodarskem pomenu Ukrajine in vzhodnih ozemelj. Članek pravi, da je Ukrajina na poti, da postane žitnica Evrope, kajti v nji je dovolj prostora za kulturo najrazvitejših žit od pšenice do kruze, kakor tudi za vzgajanje oljnice. Upanje je, da bo Ukrajina zalagala Evropo tudi z zelenjavo, sadjem, tobakom, vinom ter celo gumijem. Seveda, se poleg tega še možnost, da se povzdigne v deželo umna živinoreja.

• Vse za vojno. »Popolo d'Italia« objavlja članek, v katerem razvija misel, da je treba v javnih parkih in zasebnih vrtovih posekati vsa količakaj bolna drevesa ter jih uporabiti za kurjavo. Dovož lesa v mesta zaradi vojnih razmer ni tako preprost kakor prej, ker je treba štediti zlasti v tovrstnem prometu. Zato bodo storili lastniki javnih nasadov in zasebnih vrtov domoljubno delo, če pregledajo in posekajo staro, pa tudi kakorkoli poškodovano dreve ter ga porabijo za kurjavo v letošnji zimi.

• Nesreča v rudniku lignita. V kopu lignitnega rudnika Uflusenu pri Luzernu v Švic so velike plasti zemlje zasule sedem rudarjev. Čeprav so takoj poslali reševalce po nesrečnike, doslej niso še nobenega izkopal. Sedmorica je pokopana pod 10 do 15 metrov visoko plastjo.

• Smrt zaradi električne napetosti. V Sarospatošu blizu Budimpešte sta neki kmet in kmetica prečkala železni most, ki pa je bil zaradi okvare na električnem vodnem naelektriziran. Nenadno se je moč zgrudila nezavesten. Žena je odskočila in to ji je rešilo življenje. Izkazalo se je, da je stopila na izolacijsko desko, dočim je njen mož imel z žebelji podkovane čevlje in je to povzročilo njegovo smrt.

• Kazen za ukradene živilske nakaznice. Solišče za zaščito države v Rimu je obsojilo nekoga Menichellija in Torrinija zaradi tatvine živilskih kart, prvega na 13 let ječe in na 15.000 lir globe, drugega pa na 12 let ječe in na 12.000 lir globe. Obtoženca sta ukradla odrezke živilskih kart, s katerimi sta si krivično prisvojila 120 litrov olja, katero sta prodala po prepovedani ceni naprej.

• Zasuta cesta. V dolini Toscolano Maverno pri Bresciji se je utrgal zemeljski plaz in nad 1000 kubičnih metrov zemlje se je usulo na cesto. Zemlja je pokrila tudi skupino delavskih hišic papirnice Domselli. K sreči ni bilo človeških žrtev, ker so se prebivalci ogroženih hišic pravočasno umaknili.

• Moka iz Rusije. Tajnik Stranke v Mondoviu je prejel od nekoga tovariša bojevnikja na vzhodnem bizišču pismo, s katerim mu tovariš sporoča, da mu pošljo iz Rusije 20 kg moke. Moka je iz pšenice, ki so jo b'li posejali boljševiki, poželi pa italijanski vojniki. Moko je bojevnik namerjal za dar vojnim družinam v Mondoviu, da si iz nje spečejo b'žično potico.

Radio Ljubljana

SREDA, 30. DECEMBRA 1942-XXI

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Pločče. 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovensčini. 13.20: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Pisana glasba. 14.30: Koncert celista Čenda Sedlbauerja, pri klavirju Marij Lipovšek. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Polke in mazurke. 17.35: Koncert sopranistke Angelike Tuccari. 19: »Govorimo italijansko«, pucuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini. 20.45: Radio za družino. 21.30: Orkester »Cetra« vodi dirigent Barzaza. 22.10: Koncert ljubljanskega komornega dua Trost-Šlais: Ant. Trost, klavir; J. Šlais, violina. 22.45: Poročila v italijanski.

MA LOMBRA Tea MIRANDA Andrea HEKKI

nja, ki godbenikom tolači dirigentovo glasbeno pojmovanje. Dvorana je bila tudi tokrat razprodana in priznanje občinstva dirigentu, solistki in orkestru obilno. Marijan Lipovšek.

Odkritje apokrifnega evangelija

V »Primate« z dne 15. t. m. e izšla razprava prefekta Ambrosiane Giovannija Galbiatija »La scorpeta di un Evangelio apocrifto«. Pisec poroča o odkritju, ki je takoj, ko je bilo sporočeno javnosti, izzvalo senzacijo v vrstah strokovnjakov v milanski Ambrosiani, med rokopiši iz zbirke Federiga Boromea, so imeli že dolgo arabski, 270 strani obsegaajoči rokopis, vezan z nekaterimi drugimi spisi v tem jeziku in čeprav je šel rokopis skozi roke raznih strokovnjakov, mu ni nihče posvetil zadostne pozornosti. Tako v Ambrosiani sami niso vedeli vse do zadnjega časa, da ma'lo edinstven rokopis na svetu: apokrifno besedilo četrtega evangelija sv. Janeza.

Odkritje tega rokopisa predstavlja izjemno presenečenje in vzbuja ogromno zanimanje filologov, orientalistov, bogoslovcev, zgodovinarjev, arheologov in sploh vseh izobražencev. Doslej je imelo človeštvo samo posamezne legende ali odlomke apokrifnih legend v zvezi s kanoničnimi evangeliji, ki tvorijo temelj krščanske vere, sedaj pa je prvič prišlo na dan celo besedilo apokrifnega četrtega evangelija in v njem je pravi

zaklad za raziskovalce praktične zgodovine. Zgodovinarji sploh niso vedeli, da b'kdaj obstajal celotni apokrifni evangelij sv. Janeza.

Ambrozjanski rokopis ni izredno star, saj je nastal okrog leta 1342, verjetno v kakem egiptovskem samostanu. Pomen rokopisa pa je v tem, da je to arabski prevod sirijskega, povsem neznanega in izgubljenega rokopisa apokrifnega Janezovega evangelija; starost tega sirijskega besedila sega v daljino dobo morda v prve čase krščanstva. Če potemtakem ni arabski prevod zelo star, je pa star in prvotnega značaja sirijski izviren tega dela, ki nas ni več dosegel in ki bi bil morda za večno neznan, da ga ne bi posrečeno naključju ohranil doslej neznan arabski prevod. »Primate« prinosa v reprodukciji stran tega apokrifnega evangelija. Če dolgo ni bil odkrit star rokopis, ki bi se dal glede pomena primerjati z dragocenim dokumentom v milanski Ambrosiani!

Giovanni Galbiati izraža upanje, da bo ta rokopis prej ko mogoče natisnjen in izdan v knjigi z arabskim tekstom in latinškim prevodom, s čimer bo omogočeno znanstvenikom, da se poglbo v njegov preučevanje. Še bolj bi bila izdaja, opremljena z vsem kritičnim aparatom, toda pravre zanjo bi trajale predolge, zato bo treba najprej izdati samo arabsko besedilo z latinškim prevodom. Za to izdajo se je zanimalo že več založnikov. — Ob robu svetovnozgodovinskih dogodkov ima tudi znanost svoje dogodke in »senzacije«.

Pokrajinska podpora ustanova v Ljubljani deli kurivo siromašnim družinam

• Ogenj v norišnici. V Sealiffu pri Auchladu na Nov. Zelandiji je v bolnišnici za duševno boine nastal ogenj, ki se je razširil s takšno brzino, da je navzile takojšnji reševalni akciji zgorelo 37 bolnikov. Reševalni ekipi je uspelo, da so ga ugasnili. Reševalci Sauvage ustreljen. Pariški listi poročajo, da je bil v Alžiru aretiriran in odpeljen od Američanov znan reporter Marcel Sauvage, katerega je oblastvom prijavel neki žid.

• 15 žrtev tramvajske nesreče. V petek zvečer sta trčila v Mariru pri Villini dva tramvajska voza, pri čemer je bilo lahko ranjenih 15 oseb. K sreči so vse poškodbe takšnega značaja, da so ranjenci v domači oskrbi.

• Smrtna nesreča na stopnicah. 11 letni Marcel Passoni, ki je prišel na obisk k svoji babici v Verbanio, se je igral na stopnicah in je padel po njih iz drugega nadstropja s takšno silo, da je obležal na mestu mrtev.

• Novi tečaj knjigovodstva, stenografije, strojepisja, jezikov itd. prično 7. januarja. Posebni oddelek tudi za dijake, priporočljivo zlasti za one, ki letos ne obiskujejo državnih šol. Informacije in prijave od 2. januarja dalje. Učnina zmerna. Prospekti na razpolago: Trgovsko učilišče »Christoforo učni zavod«, Ljubljana, Domo-branska 15.

IZ LJUBLJANE

— Nov grob. Po dolgi mučni bolezni je preminila profesorjeva soproga ga. Jožica Novakova, po rodu Šaplova. Za njo žaluje soprogr dr. Fran, hčerka zdravnica dr. Lelja, sin dr. Bogdan, ter številno drugo sorodstvo. K večnemu počitku bodo blago rajsko spremili v sredo ob 16. iz kapele sv. Jožefa na Zalah na pokopališče k Sv. Križu. Maša zadušnica se bo darovala 4. januarja ob pol 8 v cerkvi Marijinega Oznanjenja. Pokojni bomo ohranili blag spomin, svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

— V drugem delu nočnega violinskega koncerta, ki ga bo izvajal Jurij Gregor ob 18. v mali filharmonični dvorani, je predvsem na sporedu njegova lastna skladba Rubato appassionato, ki je nastala leta 1938. Skladba je bila izvajana še isto leto v Buenos Airesu na koncertu moderne skladbe. Ponovno pa je bila izvajana tudi v naših radijskih koncertih. Dalje je na sporedu Čajkovskega Melanholična sere-nada, široka, globoko občutena melodika, ki nosi vse odlike slavnega mojstra. Koncertni spored zaključuje efektni Paganinijev Capriccio št. 20. Violinista Gregorca bo spremljala na klavirju pianistka Marta Bizjakova. Na koncert mladega domačega umetnika opozarjamo in vabimo. Začetek bo točno ob 18. v mali filharmonični dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

— Namesto cvetja na grob blagopojne gospe Jožice dr. Novakove daruje dr. Zdenko Mirmolja 100 lir za gluhozono deca.

— Sadržarsko in vrtnarsko društvo — podružnica Vle je prejela živo apno. Dvignite ga takoj pri g. Gabrovšku, Rožna dolina, cesta XVII/1.

— Gospodinje, ne belite si glave, kaj naj danes kuhate. V Gospodinjskem kolegiju za leto 1943/XXI-XXII si lahko izberete jedilnike, ki odgovarjajo vaši trenutni zalogi živil. Tam najdete tudi navodila, kako boste najboljše izkoristili živila in najbolj štedljivo gospodarili z zalogami.

— Z velikim zadovoljstvom je javnost sprejela Škuljev: Delovni koledar za vrt in sadovnjak, ki ga dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3.

— Učite se strojepisja! Novi eno- dvo- in trimesečni tečaj prično 7. januarja. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Specialna strojepisna šola: Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Učnina zmerna! Posebni tečaj: tudi za knjigovodstvo, stenografijo, italijansčino itd. Informacije in prijave od 2. januarja dalje. Novi prospekti s slikami na razpolago: Trgovsko učilišče »Christoforo učni zavod«, Ljubljana, Domo-branska 15.

— Nesreče. V ponedeljek so v ljubljanski bolnišnici iskali zdravniške pomoči večinoma ponesrečenec z dežele. Jože Zalaznik, 13letni posestnikov sin z Dobrove je padel v 3 m globok jarek in si zlomil desnico. 58letna posestnica Alojzija Zupančičeva iz Višnje gore je na domačem dvorišču tako nesrečno padla, da je dobila notranje poškodbe. Z zlomljeno levico je prišel v bolnišnico 5letni posestnikov sin Janko Slova iz Horjula, ki je padel s peči. Levico ima ranjeno 37letni delavec Ivan Dolenc. Marjan Jež, 18letni delavec iz Ljubljane, se je vseska v levico. V kuhinji je padla in si zlomila desno nogo 85letna upokojena služiteljica Katarina Hrastarjeva, desnico pa si je zlomila, ki je padla v drvarnici, 49letna kuharica Marija Zevnikova iz Ljubljane.

Iz Srbije

Obletnica srbskega časopisa v Novem Sadu. Pred letom dni je madžarska vlada južnomadžarskim Srbom dovolila izdajanje dnevnika z imenom »Nova Pošta« v Novem Sadu. Prva številka je izšla 16. decembra lani. List se je trudil zblizati Srbe, ki žive na južnem Madžarskem in jih pridobiti za pozitivno sodelovanje z novimi oblastmi.

Mož poštenjak

(Ob 30 dnevnici smrti Ignaca Banka)

Danes mine mesec dni, kar je umrl nagle smrti g. Nace Banka, gostilničar in posestnik na Šmartinski cesti v Ljubljani. Kljub vojnemu meteu je bila njegova smrt opažena v širši javnosti s tolikšno pozornostjo, kakor je to pokojnik zaslužil. Naj ob 30 dnevnici izpregovorim nekaj besed v počastjenje spomina dragega prijatelja.

V ponedeljek, 30. novembra, ob 21. uri je brez trpljenja za vedno zaspal. Marsikomu se je orosilo oko, ko je zvedel o njegovi tako nagli smrti. Koliko bi imeli povedati o njegovi srčni dobroti zlasti mnogi reveži, ki jih je toliko podpiral in kako ga pogrešajo njegovi številni tovariši, znanci in prijatelji! Kdor ga je poznal, ga bo hranil v najlepšem spominu.

Nace Banko je bil čvrst Posavec. Rodil se je 1877 na Pšati onstran Save. Že v zgodnji mladosti je zgubil starše in je kot mladenič prišel v Ljubljano ter se izučil kletarstva pri g. Hafnerju, takratnem restavratu na glavnem kolodvoru. Ker je, priden in pošten, pokazal vse svoje spretnosti, mu je šef zaupal vse posle. Po nekaj letih pa je nastopil svojo službo v hotelu Lloyd. Gospa Počivalnikova, takratna lastnica hotela, mu je postala druga mati in mu je prav tako zaupala vse poslovanje. Ker je bil več, dober kletar in odličen poznavalec vin, je za »Lloyd« nakupoval vedno dobro p'jaco. Ker se je čutil zmogel voditi samostojno gostilno, je hrepenel po samosvojitvi. Ker se je pa tudi zavedal, da brez dobrega gospodinjne ne more biti dobre gostilne, si je izbral za družico in pomočnico brhko Gorenjko Heleno iz družine Miheličevih na Dobravi pri Kropi. 20. oktobra 1907 jo je popeljal pred oltar. Že 1. novembra istega leta je kupil in prevzel Topolavčevo gostilno na Šmartinski cesti. Takratno malo gostilno je po nekaj letih tako spretno uvedel, da so bili kmalu vsi prostori premahnjeni. Zato je moral vse podjetje prenoviti in je prizidal na dvoristični salon, ki je med največjimi v sent-peterskem okraju. Nacetova gostilna v takratnem predmestju je pod njegovim spretnim strokovnim vodstvom tako zaslovela, da so jo začeli mesečni pogostoma posecati.

Kdo pa vedno nasmejega gostilničarja Naceta ni poznal! Mislim, da ni Ljubljaničana, ki ne bi bil kdaj v njegovi gostilni. Posavci so vsak dan prihajali, saj pri njem niso našli le dobre postrežbe, marveč vedno tudi topla prijateljsko besedo. Vsakega gosta, naj si bo kmet, delavec ali gospoda, je dobrodošlo nasmejljano sprejel, prijazen potregel in v vsakim malo pokramljal. Kot ljubitelj petja je rad prisedel k razigrani družbi. Seveda ob petju ni pozabil prinesiti iz vedno dobro založene kleti liter najboljšega na mizo. Mnogi reveži so pri njem 35 let dobivali brezplačno hrano. Noben siromak ni odšel iz njegove hiše, ne da bi kaj dobil iz rododarnih rok. Zato ga onaj najbolj pogrešajo, dasiravno dobivajo marsikaj še vnaprej iz rok njegove gospe, ki ni prav nič manj dobrega srca. V srečnem zakonu se je rodilo šest otrok: trije fantje in tri dekleta. Kakor je bil vzoren gospodar, tako je bil Nace svoji družini skrben oče. Vse je dobro izsolal. Izven družine pa je skrbel za svoj stan. Bil je ustanovitelj Gostilničarske pivovarne, odbornik Kreditega društva Mestne hranilnice, član in podpornik cele vrste dobrodelnih, kulturnih socialnih društev, naročnik vseh ljubljanskih dnevnikov, podpiral je vse koristne organizacije. Bil je tip pravega zavednega slovenskega gostilničarja. Od skromnega točaja do uglednega podjetnika je bila dolga pot vztrajnega, nesebičnega dela. Mirno je lahko zatisnil svoje trudne oči, saj je vedel, da je delo najlepša zapuščina otrokom.

V sredo popoldne, 2. decembra, ko so bile Kamniške planine tako čiste v soncu, je nastopil g. Banko svojo zadnjo pot iz kapele sv. Petra na Zalah. Zbralo se je veliko število pogrebcev, ki so pijejetno počastili kremenito značajnega moža. Pevci so na Zalah, v cerkvi in na grobu zapeli žalostno, ke, neki prijatelj pa se je v imenu vseh ob grobu poslovil s toplimi besedami. Zarosilo se je vsako oko, ko so prve grude prsti začele padati na krsto.

Zapustil nas je za vedno poštenjak, kakršnih je malo. Dragi Nace, da sme te spoštovati in imeti rad, je častno p-kazal tvoji pogreb! Spi v miru, naj ti bo domača zemlja, ki si jo srčno ljubil, lahka! Prijatelj.

SPORT

Pri Hermesu igrajo table-tenis

Na klubskem prvenstvu so postali prvaki: Subert, Berce in Trošt ter Sterlečeva

Božični odmor so naši igralci Hermesu izbrali za izvedbo internega tekmovanja v tabletenisu, ki naj bi prineslo odgovor na vprašanje kateri izmed dolge vrste...

Privedite je bila v drugi dvoranici pri Mikliču, ki je še bolj prikladna kakor je bila prejšnja, in je počela v spretnejši reži...

Se bolj kakor po kakovosti pa se tabletenis dviga po številu njegovih ljubiteljev, ki jih je bilo tik pred vojno komaj toliko...

Od podrobnih izidov tega dvodnevnega tekmovanja z belo žogico bi radi objavili le naslednje najpomembnejše:

Moški

Kategorija A: Semifinale: Poženel-Učar 21:14, 21:18; Subert-Strojnik 21:16, 21:17; Dular-Milanovič 21:23, 17:21, 21:17; Bogataj-Kastelic 21:11, 21:17.

Finalne: Bogataj-Dular 21:14, 21:18; Bogataj-Poženel 21:14, 14:21, 21:12; Dular-Poženel 17:21, 21:19, 21:16; Subert-Dular 21:8, 21:15; Subert-Bogataj 21:19, 14:21, 21:15; Subert-Poženel 21:15, 16:21, 21:19.

Končni vrstni red: 1. Subert 3 točke, 2. Bogataj 2, 3. Dular 1, 4. Poženel 0.

Kategorija B: Semifinale: Subert-Podreberšek 21:15, 21:16; Berce-Ciglič 21:18, 14:21, 21:11; Finalne: Berce-Subert 9:21, 21:15, 21:19; za tretje in četrto mesto: Ciglič-Podreberšek 21:18, 21:12.

Končni vrstni red: 1. Berce, 2. Subert, 3. Ciglič, 4. Podreberšek.

Juniorji: Semifinale: Tušar-Pičman 21:4, 20:22, 21:5; Trošt-Marolt 22:20, 21:17; Finalne: Trošt-Tušar 21:18, 19:21, 21:16.

Zenske: Sterle-Krže 21:15, 21:18; Smeraj-Krže 14:21, 14:21, Bricelj-Krže 21:11, 21:10; Bricelj-Smeraj 21:16, 21:9; Sterle-Smeraj 21:13, 21:9; Sterle-Bricelj 21:7, 19:21, 21:18.

Končni vrstni red: 1. Sterle 3 točke, 2. Bricelj 2, 3. Krže 1 in 4. Smeraj 0 točke.

Smučarske prireditve. Poleg številnih tečajev, prvenstva Koroske in alpski in norveški kombinaciji pripravljajo letos tudi prvenstvo Gorenjske v norveški kombinaciji. 1. januarja bodo prirejene noveletne skakalne tekme na veliki skakalnici v Planici, 3. januarja posebni skoki v Trzinu, istega dne prvenstvo Gorenjske v norveški kombinaciji in soloski v Boh. Bistrici.

Finski smučarji to zimo ne bodo gostovali nikjer v tujini in so tudi domača prvenstva omejili na najvažnejše prvenstvene nastope. In tudi ta omejeni del, tako pravijo, bodo izvedli le, če bo šlo. Kajti zimski sporti so le zelo naporni!

P. G. Wodehouse

PODJETNI SAM

Humorističen roman

Mislil, da imate prav, draga Dolly,« je s poniznim glasom odvrnil. »Docela prav. To pot nisem v pravi formi.«

To odkrito priznanje lastne krivde bi bilo moralo obroditi prisilnice dobrodejne posledice, a v tem primeru je le razpihalo požar.

»Zakaj torej vztrajate na svojem prekletem pet in šestdeset pa pet in trideset?« je zagrnela Dolly v novem vzkipu togote.

»Tak ne, Dolly, ne, Dolly, nikar,« je Chimp hitro odvrnil. Njegova poniznost je bila kar ganljiva.

»Saj pravim, da ne vztrajam več! Petdeset pa petdeset, ali sta zadovoljna?«

Dobra beseda utegne zgrešiti namen, denar nikoli ne.

Dolly je vrisnila tako glasno, da bi bila gospa s steklenimi biseri na obleki skoro prevrnila svoj karkao, Soapy pa se je zdrzil na stolu, kakor bi ga bila zadela kap.

»Zdaj začnate govoriti angleški,« je zmagoslavno rekla Dolly.

»Zdaj začnate govoriti angleški,« je ponovil Soapy Molloy kakor odmev.

»Nu torej,« je Chimp nekoliko čvrsteje nadaljeval. »Pogovorimo se zdaj, kaj bi kazalo storiti.«

V najstarejšem ljubljanskem predmestju

Na obisku v šentpeterskem okraju, nekdanjem „Predmestju“ — Značilnosti okraja

O imenu najstarejšega ljubljanskega predmestja, ki je seveda zdaj imeniten mestni okraj, se še nismo zedinili. Tudi prejšnje čase ta okraj ni imel enotnega imena. Imenovali so ga najbolj pogosto »Predmestje«, a tudi Šentpetersko predmestje. Ime Šentpeter ali novejšje Šempeter se ni bilo splošno razširjeno. Zdaj razumemo pod imenom šentpeterski okraj velik del mesta od Marijinega trga do Most. ko pa govorimo o Šentpetru ali Šempetru, mislimo na ožjo okolico šentpeterske cerkve.

Najstarejši del Šempetra

Vendar se pravi Šentpeter začena za pri Marijinem trgu, ob začetku Sv. Petra ceste. Ta cesta je najstarejši del okraja. Naselje je razvilo ob nji. Jedro je nastalo ob cerkvi, kar je razumljivo, saj je šentpeterska župnija ena najstarejših (če ne celo najstarejša) slovenskih župnij. Ob nje dnevi je stala tam cerkev in že ob župnih cerkvah se navadno nazivajo naselja. Toda naselje je bilo najbrž tam še preden je bila ustanovljena župnija. Nekateri mislijo, da je bila tam ustanovljena župnija in sezidana cerkev prav zaradi tega, ker je bil kraj že obljubljen. Cerkev bi pač ne zidali v povsem samotnem kraju. Naselja so bila vsaj blizu, če ne ob samem sedežu župnije. Kdaj je bila ustanovljena šentpeterska župnija, niso mogli dognati, zanesljivo pa je ugotovljeno, da je obstajala vsaj že l. 1163. Zgodovinarji domnevajo, da je bila šentpeterska župnija ustanovljena že v prejšnjem tisočletju. To pa pomeni, da je šentpetersko naselje najbrž celo starejše od Ljubljane. Če bi bilo na kraju Ljubljane že ob ustanovitvi šentpeterske župnije pomembnejše naselje, bi ga najbrž izbrali za sedež župnije, ne pa kraja, ki je pozneje postal ljubljansko predmestje. Legi Šentpetra je najbrž treba pripisovati, da se ni tam razvilo mesto, temveč ob vzhodni Gradu in ob Ljubljani. Pas med Ljubljano in Gradom je bilo mogoče dobro utrditi, medtem ko je Šentpeter na planem. Ko je pa nastalo tam naselje in ko je bila ustanovljena župnija, se še ni uveljavila srednjeveška strategija in bili so sorazmerno mirni časi, tako da krajev ni bilo treba utrjevati.

Nastanek kraja med Prečno ulico in cerkvijo

Šentpeter je najbrž nastal vzdolž sedanje Sv. Petra ceste med Prečno ulico in cerkvijo. To smemo vsaj sklepati po Valvasorjevi sliki iz 17. stoletja. V začetku, ko še ni bila ustanovljena župnija, se je kraj moral imenovati drugače, ne po poznejšem župnem patronu. Na zgodovinske listine se pa ne moremo sklicevati, ko govorimo o Šentpetru. Zgodovina tega kraja bi bila nedvomno zelo zanimiva: kakor rečeno, je bil ta kraj v času ustanovitve župnije pomembnejši kakor Ljubljana — če je bila Ljubljana tedaj sploh že razvita. Menda ni treba dvomiti, da je bilo prvotno naselje, predhodnik sedanjega Šentpetra, kmečko. Tudi v 17. stoletju so prevladovali še kmečke hiše. Vendar si ne moremo ustvariti popolnejše slike, kakšen je bil Šentpeter v starejši dobi. Marsikaj nam je nejasno. Kakor po pravilu se vsaka vas, ko dobi župnijo, kmalu poveča ter hitro napreduje. Ob cerkvi se naselijo obrtniki in trgovci. Šentpeter je pa izjema. Iz starih slik in kart je razvidno, da se kraj v sami okolici cerkve ni skoraj nič razširil. Zidali so le ob cestah in poteh, ki so držale k cerkvi, ne pa tudi okrog cerkve. Tako so njive in vrtovi segali skoraj neposredno do cerkve še v novejšem času. Celo pred leti je bil Šentpeter slabo zazidan in še zadnja leta so izpopolnili vrzeli. V šentpeterskem okraju še v sedanosti odpirajo nove ulice in pred leti so podaljšali čez vrtove in njive Ilirsko ulico. Posamezni deli šentpeterskega okraja so ostali še nerazviti, predmestni, a tu in tam je še očiten značaj nekdanjega kmečkega naselja. Nalje zase, čeprav je zdaj zlit s Šentpetrom, je še vedno Vodmat, ki ne bo mogel tako kmalu skriti, da se je razvil iz vasi.

Značilnosti Sv. Petra ceste

Sv. Petra cesta je bila sorazmerno zgodaj zazidana v vsej dolžini od cerkve do Marijinega trga. Dokler je bila Ljubljana še obzidana, je bil ta del mesta izrazito ljubljansko predmestje. Težilo je mnogo bolj k mestu kakor k cerkvi, ki bi prav za prav morala biti središče naselja. Ob cesti so se naselili obrtniki in ta del Šentpetra je najprej izgubil kmečki značaj. Mnoge starejše hiše na Sv. Petra cesti so se še ohranile in še vedno očitujejo, da so v njih živeli in delali obrtniki. Posebno značilne so visoke strehe s podolžnimi linami in nastrešji. V podstrešjih so strojarji sušili kože. Tu so se naselili raz-

zen strojarjev predvsem mesarji, bilo je pa tudi precej barvarjev in mljarjev. Obrtniki sorodnih strok so se združili. Zasluge jim je dajalo seveda predvsem mesto z živahno razvito trgovino. Ne smemo pa seveda tudi pozabiti, da je bil Šentpeter posrednik med mestom in deželo. Šentpetersko prebivalstvo je preživljalo torej predvsem obrt. Sicer je bilo tudi precej kmetov, toda kmetije niso bile tako pomemben činitelj v izrazitem predmestju, v naselju med sedanjim Marijinim trgom in cerkvijo. Kmečke hiše so stale zunaj tega območja. Sicer so se pa tudi nekateri obrtniki pečali še z obdelovanjem zemlje. V starejši dobi je pa bilo v Šentpetru tudi zelo razvito zelenjadništvo. Po nekaterih sporočilih se je zelenjadništvo baše celo prazno kakor v Trnovem. Zakaj je zelenjadništvo začelo v šentpeterskem okraju, zdaj ni več tako lahko dognati, vendar lahko sklepamo, da se je prebivalstvo oprjelo raje donosnejših strok oredvsem obrtnih

Nabrežje mnogo mlajše od ceste

Šentpetersko predmestje je seveda v začrtih stoletjih precej spremenilo svoje lice. Posamezni njegovi deli so ostali sicer skoraj povsem nespremenjeni: tako si n. pr. tu in tam na Sv. Petra cesti lahko ustvarimo še povsem pravo sliko si starejša predmestja, česar je še v tujastu težko okna. Ob nji soje nše in hišice v slikovitem neredu. Novejše hiše so precej umaknjene od stare stavbene črte. Star se nam zdi tudi Sv. Petra nasip, vendar je mnogo mlajši od ceste. Mnoge hiše so sicer stabe ob Ljubljani: tudi že, ko še ni bilo nasipa, a v splošnem je bilo lice na-

brežja precej drugačno od sedanjega. Nabrežje je bilo tedaj precej nižje, tako da je bila še večja višinska razlika med cesto in bregom. Ljubljanska seveda še ni bila regulirana in voda je pogosto visoko narasla ter je preplavila tudi nizko nabrežje. Hišni lastniki so zaradi tega trpeli škodo in posamezne hiše so bile resno ogrožene. Dokler še ni bilo nasipa, nabrežje ni bilo vezvano z Marijinim trgom. Nabrežje so nasuli šele v prejšnjem stoletju in dobilo je zvezo s trgom.

Kolodvorski okraj in Šempeter

Zdaj se oba okraja zlivata v celoto in ne moremo določiti jasne meje med njima; jasnejšo sliko, do kam prav za prav sega Šentpeter proti kolodvoru, si lahko ustvarimo šele na podlagi starih map. Tako nam kaže katastralna mapa iz l. 1823, da Blatna vas ni spadala v območje Šentpetra. V Valvasorjevem času je bila sedanja Kolodvorska ulica prav za prav poljska pot, ki se je nadaljevala čez ozemlje sedanjega kolodvora proti posavskemu vasem. Pot je zavila po sedanji Prečni ulici k Sv. Petra cesti. Med Blatno vasjo in Šempetrom so se razprostirale njive. Ko je bilo s časom v prejšnjem stoletju to zemljišče pozidano in ko so položili železnico ter sezidali postajo, je nastal sedanji kolodvorski okraj na meji Šentpetra. Šentpeterski okraj sega v resnici — če se oziramo na njegove značilnosti — po Sv. Petra cesti še do Marijinega trga, a Kolodvorska ulica spada že h kolodvorskemu okraju. Med železnico in Sv. Petra cesto pa sega kolodvorski okraj še daleč na vzhod. Šentpeterski okraj se začena prav za prav šele ob Taboru. Vsekakor se

Svojim cenj. odjemalcem želi SREČNO NOVO LETO trgovina strojev DOVŽAN IVAN LJUBLJANA Galetova ulica 4

Srečno in veselo novo leto želi T. MARINKO trgovina z mešanin blagom LJUBLJANA Prisojna ulica 7

SREČNO NOVO LETO ŽELI KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

Srečno novo leto želi cenj. odjemalcem in se priporoča za nadaljnja naročila ARMIC SLAVKO splošno štetarstvo LJUBLJANA Tržaška cesta 47

Srečno in veselo 1943. leto želim vsem svojimi cenj. odjemalcem in se še nadalje toplo priporočata BRATA LOGAR, urarja Ljubljana, Pred škofijo 15, tel. 44-32

JAKOB VILHAR urar in trgovec z zlatino, srebrnino in optičnimi predmeti LJUBLJANA Sv. Petra c. 36

KAVARNA PREŠEREN LJUBLJANA Sv. Petra nasip Karol in Poldi Polajnar

Srečno in veselo novo leto 1943 želi F. OSTRELIČ LJUBLJANA Nabrežje 20. septembra pri tromostju

Več sreče v novem letu vam želi FILIP SEKAVČNIK železnica LJUBLJANA Borštnikov trg Telefon št. 36-83

SREČNO NOVO LETO ŽELI svojim cenjenim odjemalcem in prijateljem LEKARNA USTAR Palača Bata

Z neizmerno boleštno naznanjamo prijateljem in znancem tužno vest, da nas je po dolgi mučni bolezni za vedno zapustila nepozabna soproga in zlata mamica, hčerka in sestra, gospa JOŽICA NOVAK roj. ŠAPLA profesorjeva soproga K večnemu počitku jo spremimo v sredo, dne 30. decembra 1942 ob 3. uri popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica se bo darovala dne 4. januarja 1943 ob 1/8. uri v župni cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani. Prosimo tihega sožalja. Ljubljana, dne 28. decembra 1942. Prof. dr. FRAN NOVAK, soprog; dr. med. LELJA, hči; dr. jur. BOGDAN, sin; ANTONIJA ŠAPLA, mati; dr. ANTON ŠAPLA in ing. RIHARD ŠAPLA, brata — in ostalo sorodstvo

Šentpeter še vedno loči že na zunan od drugih krajev. Njegovih značilnosti nova poslopja in ureditve niso mogle še povsem skriti in zadušiti. S tem pa ni rečeno, da je treba tudi zagovarjati nekatere njegove posebnosti, n. pr. vijugasto, neregularno Sv. Petra cesto. Ta cesta, ki bolj ovira promet kakor mu služi, je najbrž tudi zavrla razvoj in napredek okraja v novejšem času. Promet se usmerja po drugih cestah in velik del Šentpetra je ostal ohranjen v svojem razvoju.

Mravljinčar leže jajca

Elen redkih sesalcev, ki ležejo jajca, je mravljinčar. Njegova domovina je Nova Gvineja, sorodne vrste pa žive tudi v Tasmaniji in Avstraliji. Mravljinčar je pokrit z iglami. Ima slonom podobne noge in slonovemu rilcu podoben »kijunc«. Najbolj čudno na tej živali je, da leže jajca. Naravoslovci so se dolgo prepirali o tem. Zdaj je točno dognano, da leže mravljinčar plitkim močno podobna jajca, samo lupina je mnogo trinejša, skoraj kakor iz usnja. Podobno lupino imajo tudi želvina jajca.

Teža solnce

Zvezdoslovcem se je posrečilo izračunati težo solnce. Če smemo verjeti njihovim računom tehta nebesno telo, od katerega dobivamo toploto, okrog 2 kvintilijona kilogramov. Kvintilijon je peta potenca milijona. Ima v številkah se izraža takole 1.000.000.000.000.000.000.000.000.000. Od navadnega zemljana ne moremo zahtevati, da bi si lahko vsaj približno mislil, kaj pomeni ta ogromna teža.

Najstarejša bolha na svetu

Da so skakale bolhe po svetu že pred milijon leti, dokazuje najstarejša ohranjena bolha. Stisnjena je v koščku jantarja, ki so ga našli pred mnogimi leti v rudniku Palmnickem v Prusiji. V jantarju so opazili črno pičico in ko so se zanimali kaj je to, so spoznali bolho. Naravoslovci so mnenja, da je stara ta bolha pet milijonov let in je torej nedvomno najstarejša bolha na svetu.

Nemška mladina na Madžarskem

V prostorih nemškega znanstvenega zavoda v Budimpešti je nemški poslanik Jagow v ponedeljek otvoril razstavo izdelkov nemških otrok, ki so se mudili lešeč poletje na Madžarskem. Pooblaščenec za pošiljanje nemških otrok v inozemstvo, je izrazil v svojem nagovoru globoko zahvalo madžarski vladi, za gostoljubno sprejem nemških otrok. Razstava nudi nazoren pregled umetnostnih in obrtniških izdelkov nemške mladine med njenim bivanjem na Madžarskem. Poseben oddelek je posvečen zgodovinskim izkopavanjem, ki jih je tudi opravila nemška mladina pod vodstvom strokovnjakov.

Likvidacija židovske zemljiške posesti na Madžarskem

V smislu madžarskega agrarnega zakona je morala biti židovska zemljiška posest izpod 5 oralov že prodana iz proste roke. Težje je vprašanje prodaje s hipotekami obremenjene židovske zemljiške posesti. Tu je bila prvotna določba izpremenjena v toliko, da je upnikom dovoljeno prodati tako zemljiško posest tudi iz proste roke. Lastnikom prodaje ne more ovirati. Če ne privoli v prisilno prodajo svoje obremenjene posesti, ima denarni zavod kot upnik pravico pognati posestvo na dražbo, ali pa ga kupiti sam. Denarni zavodi pa nimajo pravice obdržati tako pridobljene zemljiške posesti. Zemljišče je treba bodisi parcelirati ali pa izročiti Državnemu kmetijskemu kreditnemu zavodu. Le-ta ima pravico razpodeljati z zemljiški tudi tedaj, če zainteresirani denarni zavod ni preskrbel za parcelacijo. Tako lahko banke pridobljeno židovsko zemljiško posest odstopijo državnemu kmetijskemu kreditnemu zavodu tudi tedaj, če se same nečesto ukvarjati z njeno prodajo.

Izvoz sladkorja iz Slovaške

Letošnja sladkorna kampanja na Slovaškem bo kmalu zaključena. Uspehi so zadovoljivi, čeprav pridelek ni tako velik kakor lani. Površina s sladkorno peso zasedenega polja se je namreč skrčila od lanskih 19 na letošnjih 16.000 ha. Zato je bil tudi pridelek nekoliko manjši. Lani je pridelala Slovaška 3.800.000 metrskih stotov sladkorne pese, letos pa samo 3.200.000. Slovaška ima 7 sladkornih tovarn, v katerih so izdelali letos okrog 520.000 stotov sladkorja (lani 580.000). Slovaška potrebuje sama okrog 450.000 stotov sladkorja, tako da ga ima za izvoz 50 do 70.000 stotov. Za prihodnje leto je pa v načrtu povečanje proizvodnje sladkorja.

Obnovite naročnino!

»Z vami,« je rekla Dolly in tiho zaškrtala z zobmi. Chimp je zapustil lokal. Da bi bil njegov umik dostojanstven, vsekakor ni mogel trditi; tega se je v vsakim korakom bolj zavedal, kakor je tudi čutil, da mu pajaška kaj malo naklonjeno vrtača z očmi v hrbet. Pa ne da bi Molloy in njegova družica že kaj sumila? Je pomislil Chimp Twist. Ne, saj ni bilo mogoče. A vkljub tej gotovosti je bil z nesrečnim snidenjem močno nezadovoljen. Vrata se še niso bila zaprla za njim, ko je Dolly z besedami izrazila svojo misel. »Soapy!« »Ljubica!« »Ta lisjak nama jo misli zagosti.« »Mogoče!« »Nedvomno. Drugače ne bi bil tako rade volje odnehal in nama dovolil petdeset od sto. Mislim, da se bo še klatil tam okrog. Prepričana sem, da poskuša igrice, kakršne so od nekdanj njegova navada. Najbrže se je namenil, da pospravi vse sam, naju dva pa pusti praznih rok.« »Prekleti zlodaj!« je krepostno vzdiknil gospod Molloy. »Treba se je podvzati, Soapy. Takoj, ali pa bo prepozno. Ze misel, da bi naju utegnli ta pekliški Chimp goljufati, me spravlja ob pamet. Kaj meniš, ali se ne bi ponoči vrnil tja in poskusil splezati čez ograjo? Ko boš notri, ti menda ne bo težko odkriti 'mrtvaka'. Šlo bi samo za to, da pobrskaš povsod, malo tu, malo tam.«

»Ta misel ni pametna,« je hotel odrezati Chimp Twist, ki ga je ob Soapyjevih besedah mahoma obšel nemir. Prav nič mu ni bilo všeč, da bi se njegov stari prijatelj klatil okrog »Mon Repos«, med tem ko bi on kopal psico ali cepil drva. »Boljšega sredstva ne najdem,« je Soapy zamišljeno nadaljeval. »Mogoče je, da ondan svoje vloge nisem zaigral tako, kakor bi bilo treba. Ta prekleti mladič me je potisnil skozi vrata, preden sem utegnul naštetiti do treh. Če bi še enkrat poskusil...« »To nam ne bi nič pomagalo,« se je Chimp znova uprl. »Sam ti je različno povedal, da ve, zakaj hoče ostati, kjer je.« »Ali hočete s tem reči, da se je kaj razvedlo o 'mrtvaku'?« je v upravičenem strahu vprašala Dolly. »Ne, ne, Dolly, pomirite se,« je Chimp odvrnil. »Nič takega se ni zgodilo. V sosednji hiši stanuje neka gospodična, ki se naš mladenič ne more ločiti od nje.« »Odkod imate spet to?« Chimp se je drznil. Podoben je bil človeku, ki stoji na robu prepada. »Jaz... jaz...« je zajekal, »sem šel na izprehodu tam mimo in sem ju videl skupaj.« »A kaj ste iskali tam okrog?« je sumljivo vprašala Dolly. »Samo tako sem šel, slučajno, Dolly... Samo slučajno.« »Oh!« je nekam malo prepričana odvrnila gospa Dolly. Molk, ki je zdaj nastal, je bil za tenkočutnega

človeka tako mučen, da je Chimp hitro popil svojo kavo in se vzdignil. »Že odhajaš?« ga je hladno vprašal Soapy. »Pravkar sem se spomnil, da imam še opravke,« je izbegljivo odvrnil Chimp. »Kdaj se spet dobimo?« »Prej ne utegnem kakor čez dan ali dva.« »Zakaj pa ne?« »Nu ja, vsak siromak potrebuje konec koncev časa, da kaj premisli. Pokličem vaju po telefonu.« »Ali boste jutri v pisarni?« se je zdajci oglasila gospa Molloy. »Ne, jutri me ne bo.« »In po jutrišnjem?« »Mislim, da niti po jutrišnjem ne. Kup opravkov imam...« »Kje?« »Oh, marsikod...« »A kakšnih opravkov?« Chimpa je minilo potrjenje. »Čujte, kaj vam pa je?« je vprašal z glasom, ki je drhtel od jeze. »Kdo vraga vas je učil manir, da takole vtikate nos v zadeve svojega bližnjega? Torej človeku ni več dovoljeno imeti opravke, ki niso nikomur nič mar?« »Seveda mu je!« je odgovoril gospod Molloy. »Seveda!« »Seveda!« je odmevalo iz ust gospe Molloyeve. »Seveda!« »Če je tako, pa z Bogom,« je končal Chimp in se obrnil proti izhodu. »Do svidenja,« je hladno odvrnil Soapy.